

— Nem is szükséges, — mondta Lewis ham. — Az üzlet tiszta...
— Londonban lakik? — kérdezte Blendershin.
— Igen, — felelte a segéd Lewisham helyett.

— Rendben van, — hagyta helyben Blendershin. — A levelezési díjtól ebben az esetben eltekinthetünk. Mindenesetre most nem vagyunk a szezonban és pillanatnyilag sokat remélhet. Néha van csak változás, esetleg husvétkor... Másról nem lehet szó... Délután. Van még valaki, Binks?

... A Maskelyne, Smith és Thrums cég magassabb rendű munkát végzett mint Blendershin, a kinek az alsóbbosztályú magániskolák és a gyengébb fajtájú alapítványi iskolák voltak a specialitása. Tényleg, Maskelyne, Smith és Thrums annyira felsőbbrendűek voltak, hogy először egyenesen megtagadták, hogy Lewishamot könyveikben előjegyzésbe vegyék. Lewishamot nagyon is kurtán, egy bántó előkelőséggel beszélő és öltözködő fiatalember vallatta, kinek szeme a kihallgatás tartama alatt majnem odatapadt a Lewisham vízhatlan gallériájára.

— Nehezen a mi esetünk, — jelentette ki és egy formulát adott Lewisham elé, hogy töltse ki. — Leginkább felső osztályok és előkelő intézetek...

Miközben Lewisham a formulát nagyszámú „ologia” és „ografia” felsorolásával kitöltötte, egy hercegi megjelenésű ifjú úr lépett be és a bántó előkelőségű fiatalembert barátságos módon köszöntötte. Lewisham az írás felé hajolva is megfigyelte, hogy vetélytársa a mesterségben hosszú szalonkabátot, patent csattos bőrcipőt és élesre vasalt szürke nadrágot visel. Ujabb szempontokkal kellett bővíteni a versenyről alkotott felfogását. Az előkelő fiatalember egy szemhunyorítással Lewisham vízmentes gallériájára irányította az ujjonnan érkezettnek a figyelmét, a ki szemöldökének a rándításával és ajkának alig észrevehető félrehúzásával felelt.

— Választ kaptam attól a castlefordi pasastól, — mondta az ujjonnan jött. — Erdemes róla komolyan beszélni?
(Folytatása következik.)

Csonka Magyarország — nem ország,
Egész Magyarország — mennyország.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Furcsa vendég. Nadányi Zoltán verseskötvét nagy és örvendő meglepetéssel olvastuk végig. Ismertük egy régebbi verskötetét: *Kerekded volt a címe, kedves, meleg, őszinte versek voltak benne, de nem volt igazi súlyuk és a muzsikájuknak nem volt megkülönböztető hangja, a miről rá lehetett volna ismerni, hogy itt egy ember önmagát éneklir. Új könyvéből, mely *Furcsa vendég* címmel jelent meg, épen ez cseng ki a legerősebben: egy erősen egyéni, mindenki másétól különböző hang, a melynek gazdag modulációja van s minden ritmusával észrevehetően belegyökezik egy élet szervezetébe, szinte érezni lehet benne, mint a művész éneklésében, a testi valóságot, a lélekzetvételt, a vér lüktetését, az éneklő személyével való szerves kapcsolatot. Nadányi Zoltán rátalált önmagára és íme, egyszerre megszólal benne az igazi költő gazdag orkestruma: az élet képei dúsan, színesen tolonganak képzelete előtt, a nyelv készségesen odanyújtja neki a kifejezésre legalkalmasabb formákat, a gondolat tisztán kialakulva, a maga természetes formájában nyilatkozik meg előtte. Lírai regisztere szélesen tárul fel: a keserű harag, zord bánat, gyöngéd ellágyulás, merész lázadás és tehettelen lefokozottság, líhegő érzéki lobogás és finom, szemérmes hódolás, az élettel való viaskodás és az élettel való fájdalmas menekülés hangja egyformán megvan benne. A forma csaknem mindig tiszta és teljes. — van néhány vers a kötetben, a mely példája lehetne annak, hogy mint kell valamit teljesen, egész hangulati tartalmával együtt versbe foglalni a nélkül, hogy csak egy szóval is többet vagy kevesebbet mondana a kelleténél. *Piros-fehér-zöld* című ciklusát szeretnők odaadni a bombaszt-irredentizmus versfaragóinak kezébe, — megtanulhatnák belőle, hogyan tud bánni az, a ki csakugyan költő, a mai magyar keserűség, lázongás, önkínzó vergődés és büszke bizakodás nemes anyagával, a mely igazi költőjére vár.*

Dante Monarchiája. A Dante iránti érdeklődés föllendülésének, melyet a mostani hatszáz éves évforduló nálunk is előidézett, becses eredménye

az a most megjelent könyv, a melyben Balanyi György kegyesrendi tanár, az ismert történetíró lefordította s tartalmas bevezetéssel és jegyzetekkel ellátva kiadta a nagy költemény a monarchiáról szóló latinnyelvű munkáját. Ez a cím nemcsak azért érdekes, mert Dante politikai nézetei vannak benne lerögzítve, hanem azért is, mert egyik legnevezetesebb dokumentuma annak az évszázados harcoknak, a mely a középkorban a császárság és a pápaság között az elsőbbségért folyt. Ebben a harcban Dante ghibellin, vagyis császárságpárti volt s ezért kellett száműzetésbe mennie, mikor Firenzében a welfek pártja jutott a győzelemre. Ghibellin meggyőződését feje ki a monarchiáról szóló könyvében, melyet élete vége felé írt: a szkolasztikus filozófia ezidőben szinte kötelező érvényű szabályai szerint feje ki a független császárság szükségességét. A munka nemcsak nevezetes történeti dokumentum, hanem mint írói mű is kiválik korából, elvont szillogizmusain is keresztülvilágít Dante meggyőződésének heve és nemes páthosza. A pápa-pártiak annak idején nagyon haragudtak erre a könyvre, a mely nagy szolgálatot tett a császárság pártjának: polemikákat írtak ellene, eretneknek bélyegezték és még nyomtatása előtt indexre tették. Hogy mégis nagy volt iránta az érdeklődés, annak bizonyága a fennmaradt számos képevel és több nyomtatott kiadás. Magyarul most jelenik meg először; fordításával Balanyi György igen komoly és hozzáértő munkát végzett. A szép kiállítású könyvet az „Elet” könyvkiadó-vállalat bocsátotta közre.

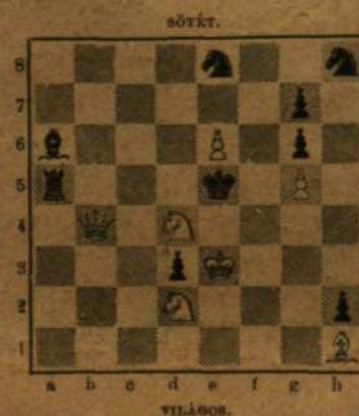
HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közlebbi napokon: *Maderspach* Livius bányatanácsos, 82 éves korában Rákospalotán. Fia volt Maderspach Károlynénak, a kit a szabadságharc utáni időben Haynau pribékjei megvesszőztek hazafias magatartása miatt. Kiváló bányászati szakember volt, a ki e téren jelentős irodalmi munkásságot is fejtett ki. Élete vége felé Zólyomban lakott, de a csehek részéről magyar érzése miatt sok kellemetlenségnek volt kitéve s ezért Rákospalotára költözött fiahoz s itt érte utól a halál. — *Mayer* Károly miniszteri tanácsos, volt országgyűlési képviselő, Temes vármegye volt főjegyzője 66 éves korában Budapesten. — *Kincsesy* Péter a Sátoraljaújhegyi Függelenségi Kör díszelnöke Sátoraljaújhegyen. — *Krausz* Gusztáv, ref. főgimn. tanár, zeneiskola-tulajdonos 63 éves korában Budapesten. — *Perényi* Dezső dr., ismert fővárosi orvos, 57 éves korában Budapesten. — *Szilárd* Béla, a dorogi kerület nemzetgyűlési képviselője a budapesti Vöröskereszt-kórházban. — *Becsey* Károly dr., Szeged volt országgyűlési képviselője és a Szegedi Függelenségi Párt volt elnöke Szegeden. — *Molnár* Imre dr., pénzügy-miniszteri h. államtitkár, a Magyar Földhitelintézet kormánybiztosa, a vaskorona-tend lovagja, 58 éves korában. — *Mengele* Antal nyug. tábornok a XVII. helyőrségi kórházban. — *Grünfeld* Zsigmond dr., szénicezi (Nyitra megye) volt járási tisztiorvos, 58 éves korában. — *Schön* Zsigmond nyug. ezredes, számvetőszt, Dunaharaszton. — *Szabó* Adolf ny. m. kir. erdőgazgató Nagybányán. — *Voytha* Elemér műszaki tűzészázados és neje, *Rimanóczy* Erzsébet hat éves fiacskája, *Elemér*, Budapest.

Özvegy *Gál* Lajosné, szül. Riemann Matild 73 éves korában Budapesten. — *Fáth* Mátyásné, szül. Wozinodszky Antónia, körmozgóbányai állami főreáliskolai igazgató özvegye, 64 éves korában Budapesten. — *Földényi* Istvánné szül. *Vörös* Gabriella 39 éves korában Pestszentlőrincen. *Knoblauch* Margit, az O. K. H. tisztviselője, 24 éves korában Budapesten. — *Auer* Juliska 20 éves korában Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

3186. számú feladvány Bahr H.-től, Christiania.

Világos indul és a második lépésre untott ad.

Franklin-Társulat nyomdájában. (Budapest, Egyetem-utca 4.)

KÉPTALÁNY.

A *Vasárnapi Ujság* 1921. évi 16-dik számában megjelent képtalány megfejtése: *Egyedmasnak teremlett szívek.*

Felolós szerkesztő: **HOITSY PÁL.**
Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

BERSON
GUMMISAROK
MINŐSÉGE UTOLÉRHETETLEN!

PÁLINKAFŐZŐÜSTÖK
zsirolvasztó- és mosóüstök vörösréz-ből.

Vermorel-rendszertől szülő-
permetesűk. Székkenesűk.
Fémre- és alumínium-
gummitól és székkenesűk.
Székkenesűk és pörög. Ku-
korica-mosó- és daráló.
Ráparázók és székkenesűk.

SZONTÁGH PÁL
rész- és szerszámgépgyár
Budapest, IX., Üllői-út 19. sz.

KELETI J. BUDAPEST, IV. kerület,
Koronaherczeg-utca 17.

Gyárt legkülönbözőbb kivitelben: műlabákat, mű-
kézeket, székkenesűket, hűtőket, gummigörce-
hársányokat stb. Dús válogatás az összes beteg-
ápolási gummi- és műszerekben.

JÓ PAJTÁS

BENEDEK ELEK
GYERMEKUJSÁGA

a szívét-lelket nemesítő törté-
nekek, mesék, versek, ismeret-
gazdagító olvasmányok való-
ságos kincsesháza.

Rendes munkatársai: *Váradi* Antal, *Vargha* Gyula, *Lampérth* Géza, *Avar* Gyula, *Feleki* Sándor, *Mihályffy* Fái Lenke, *Berényi* Lászlóné, *Tábori* Kornél, *Kozma* Imre, *Csanády* Sándor, *Szekely* Nándor, *Jókay* Lajos stb.

Állandóan közöl a régi nagy magyar és ide-
gen költőktől a gyermekifjúságnak való köl-
teményeket.

A *JÓ PAJTÁS*-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.

Előfizetési ára negyedévre 25 korona.
Egyes szám ára öt korona. Mutatványszám t
kiváratra ingyen küld a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek
BLOCKNER I.
hirdető-irodájában,
Budapest, IV., Semmelweis-u. 4.

20. SZÁM. 1921. (68. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, OKTÓBER HÓ 23.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési ára: az okt.-decemberi évfolyamra 60 korona.
Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 12 korona.

Külföldi előfizetésekre a postailag meg-
állapított viteldi is csatlolandó.

AZ EGYETEMI TANÁCS FOGADJA A KORMÁNYZÓT AZ EGYETEM KAPUJA ELŐTT.

A KOLOZSVÁRI FERENCZ JÓZSEF TUDOMÁNY-EGYETEM ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSA SZEGEDEN.

MAGYAR ILIÁSZ

REGÉNY A VÉGEKRŐL. — ÍRTA RÁKOSI VIKTOR.

(Folytatás.)

— Megint igazad van te ördögös fickó, te... te szép ember! Azt is tudd meg, hogy ma rendült meg bennem először a rúttságom ellenállhatatlanságába vetett hit... Legálább azt tennéd meg édes Barna a náladnál csúfabb emberek kedvéért, hogy ostoba számra légy... De te még erre sem vagy kapható, te kapcsi kutya!

Itt elérkezettnek láttam az időt a beavatkozásra, szegény Barnának, bár jóízűen nevetett, mégis kínos lehetett a dolog:

— Te góbé, — vágtam közbe hirtelen, — nekem nagyon gyanus a te szóniagrad. Te nem akarsz az angol kisasszonyról nyilatkozni...

E szavaimra Vér Gyurka akkorát üvöltött, hogy mindnyájan ijedten ugráltunk föl. Még Zimmermann is megmozdult, a ki eddig némán és mozdulatlanul ült a helyén.

— Kegyelem, irgalom, — nyöszörgötte a góbé, — lassan, óvatosan, te kíméletlen fráter, éppen egy nagy darab rostélyost nyeltem és majd bele fulladtam ijedtemben. Egyet se szólj addig, a míg ezt a darab kenyeret és pohár bort utána nem küldöm.

A jókedvű fickó a mondott módon megoperálta magát, aztán bohókás komolysággal folytatta:

— Nem tudom, hogy szoktatok-e Pesten az állatkertbe járni, no ha igen, akkor bizonyosan ismeritek az orángutáng házaspárt. Nohát a nőstény orángutáng tökéletes mása ennek a nőnek.

— Oh, maga goromba fráter, — tört ki a feleségem, — ha maga tudná, hogy az az angol lány milyen kedves egy teremtsé. Milyen művelt és milyen művészi tehetség. Nem beszélne így, ha a szép lelkét ösmerné.

— Még a lelkét is? Isten ments! — tiltakozott a góbé, — én teljesen megelégszem azzal, a mit eddig ösmerek belőle.

Elhallgatott és egy darabig Barnát nézegette, aztán malicziózus mosollyal így folytatta:

— Szép gyerek vagy, Barna, azt nem lehet tagadni, de mégse irigyellek. A halhatatlan Istennek gondoskodtak róla, hogy ennek a szépségnek is meglegyen a maga átka. Ha látná Aranka nagysám, hogy a misz Barna jelenlétében hogy viseli magát, megpukkadna nevéttében. Olyan szemeket mereszt a fiúra, mint egy szerelmes tengeri nyúl. Aztán olyanokat sóhajt, hogy a dorozsmai szélmalom is megindulna tőle. Meglátod, hogy még majd virágot is fog neked küldözni, sőt éj-jeli zenét is fogsz kapni tőle.

— Unalmas vagy góbé, sőt izetlen, — szólt Barna bosszusan és távozni készült.

— No ne szaladj fiam, majd inkább a tündérszép bárókisasszonyról beszéllek. Ez tán nem fog annyira fájni.

No, egyből se kellett Barnának, a ki erre fenyegetésre jóformán futva menekült ki a szobából.

VI.

Sztrégova a hadak útján.

(Uzonyi András naplójából.)

A sztrégovai készülődéseknek messze földön is híre mehetett, mert alig volt nap, hogy idegen alakok ne kilincseltek volna be igazgatói irodámba. A nálam jelentkezők közt voltak pumpolni óhajtott kalandorok, de voltak igen rokonszenves alakok is, például a hat sárospataki diák, a kik lelkesen, minden díj nélkül ajánlkoztak Sámson úr katonáinak. Ugyanily szándékkal jelent meg az eperjesi tanítóképző-intézet néhány növendéke, a kik már megköstölték az idegen betolakodók zsarnokságát.

De a legérdekesebb látogatóm nemes Pozdorja Biri nemzeti asszony volt, egy sáros-megyei kurtanemesnek az özvegye, a híres bardóci zugból, melynek lakói tudvalegőleg 1849-ben az osztrákok ellen a maguk szakállára valósgos guerrilla-hadjáratot szerveztek. Mint ezen elszánt férfiaknak ivadéka, mutatta be magát a hatalmas termetű asszonyság. Menekülnie kellett otthonából, mert egy betolakodott idegent úgy talált pofon ütni, hogy annak két foga kiugrott a szájából, — még pedig, a mi az esetet jelentékenyen súlyosbította, arannyal plombirozott két drága foga. A szemfüles asszonyság elég jól volt értesülve, mert markotányosnőnek jött ajánlkozni, vagyis, hogy majd ő vezeti szervezendő csapatunknak tábori konyháját. Rögtön ki is találta az ő kulináris erényeit, melyek abban csúcsosodtak ki, hogy ő egész felső Magyarországon híres arról, hogy milyen kitűnően tudja készíteni a halpaprikást és a zsvány-pecsenyét. Már pesti kocsmáktól is kapott igen kecsesítő ajánlatokat. És rögtön magyarázni kezdte nekem, hogy nem minden hal méltó arra, hogy halpaprikássá átalakulva hagyja itt az árnyékvilágot. Ehhez az ételhez háromféle hal szükséges, mégpedig... Itt leintettem a bőbeszédű ténsasszonyt, különben még most is ott beszélgetne velem...

Sámson úrnak, a ki épen látogatása alatt toppant be hozzám, annyira megtetszett a temperamentumos és bátor özevgy, hogy rögtön szerződtette — de hamarjában ő sem tudta megmondani, hogy minek. De adott neki pénzt és utasította, hogy keresen magának a faluban szállást, majd később megjelölje neki a munkakörét.

Biri néni feleségem hívására egyelőre nálunk maradt és oly hamar megmelegedett, hogy huszonnégy óra múlva már régi ösmérésnek tetszett. Persze egész nap főztek a feleségemmel, de egyelőre csak teoreticze, mert a szükséges hús- és halanyag hiányzott a faluban. Két nap múlva egy izben így szólt a feleségemhez:

— Mi baja van a Barna fiatal úrnak?

— Tudommal nincs neki semmi baja, — szólt a feleségem elbámulva, — miből gondolja?

— Hát kérem, ha nem beteg is, a szája szélének a szinéből látom, hogy a gyomra nincs egészen rendben. Az úgynevezett kábélű emberek közé tartozik. Kérem, fogja diétára vagy két hétre, majd én főzök neki.

Arankám elfogadta az ajánlatot és Biri néni átvette a konyha vezetését. Nahát mondhatom, ha a klinikán így főznének, a gyógyulási arány sokkal nagyobb volna. A tyúk és csibe levesei, a kacsaaprólékos rizskásája és mindenféle pecsenyéje egyszerűen fenomenális volt. Barna láthatólag élvezte és sokkal többet fogyasztott mint máskor. Persze nem tudta, hogy ez a változás az ő kedvéért történik. Szerencsére, mert különben tán vissza utasította volna.

... Egy délután, mikor épen a nebulókat boesátottam haza az iskolából, Patek Balázs pillantom meg, a ki lassú léptekkel, mintha csak sétálgatna, Gyetkó Mihály háza felé tartott. Rögtön föltettem magamban, hogy megzavarom e két ember találkozását, egy kicsit tanulmányozom őket és a magukviseléséből próbálom valamit kombinálni. Patek uram úgy látszik nem valami ravasz és óvatos ember, mert különben a kertek felől ment volna be Gyetkó komájához és akkor én sohasem szerezhettem volna tudomást ottlétéről. Lehet különben, hogy látogatása egészen ártatlan jellegű és nem is akarja titkolni.

Rögtön átmentem. A nagyszobában ültek egy pohár bor mellett. Gyetkó gazda lát-

ható örömmel fogadta az előkelő látogatót, Patek ellenben boszús arcczal méregetett. Bizonyos, hogy valamiben megzavartam és nem örül látogatásomnak. Sztrégovának ezt a harmadik vén emberét most vettem csak figyelmesen szemügyre. Ő is tagbaszakadt magas alak volt, mint a másik kettő, de nem látszott olyan edzettnek és töretlennek, mint azok. Tartása egy kissé hajlott volt és testén némi kappanhaj mutatkozott. Arcza ellen-szenves volt és szemei kerültek az ember tekintetét. Mivel ők makacsul hallgattak, végre is magam kezdtem meg a beszélgetést.

— Már régen készülök magához ájtönni Gyetkó uram, valami dolgot megbeszélni. Az unokájáról, Gyetkó Jancsirról van szó, a ki a kezem alatt tanul. A fiu az idén végzi az iskolát és itthon tovább nem tanulhat. Pedig kár volna, ha abbahagyná a tanulást, mert nagyon jó tanuló és tehetséges gyerek. Mi a tervük vele?

Elismerő szavaimra Gyetkó gazda arczán büszke mosoly jelent meg, de a vén Pateknek egy szigorú tekintetere rögtön el is tünt. Patek arcza gonosz kifejezést öltött és a vén kánya káromni kezdett:

— Urnak neveljük? Honnan vegyük rá a pénzt? Ugye Gyetkó sógor, mi nem a Sámson méltóságos úr filléreiből élünk, hanem a két kezünk nehéz munkájából. Aztán mit érünk el vele? A finom uraság hazajön a városból és itthon szégyenli a szegény apját.

Miközben azt mondta, arcza egészen el-sárgult és a szók csak töredeve jöttek ki belőle, mintha valaki fojtogatta volna. Ha sohasem hallottam volna róla semmit, most kitaláltam volna, hogy micsoda feneketlen gyűlölettel viseltetik Sámson úr és Patek Balázs iránt. Bosszantott a vakmerősége és a gúnyos hang, melylyel leintette indítványomat, a melynek pedig komoly alapja volt. No megállj, gondolám magamban és így szóltam:

— Nem tudtam, hogy Gyetkó gazda a véleményét a Patek uram fejében tartja és az ő szájával beszél. De én már ebben a dologban csak a Gyetkó úr véleményére vagyok kíváncsi. Külömben Patek uram, ne félte azt a gyereket, a hogy én látom, úgy van nevelve, hogy még a városban se romlik el egykönnyen. No Gyetkó uram, halljuk!

A rendreutasításra Patek arcza ha lehetséges még sárgább lett, a méreg most már minden porczikáját betöltötte. Gyetkót szavaim láthatólag zavarba hozták, úgy látszik, nagyon a Patek befolyása alatt állt és félt tőle. Csak hímzett-hámozott, de semmiféle határozott feleletet, nem adott. Patek is dühnyögni kezdett még pedig ekképen: *Hát csak adjátok úrnak... majd megbánjátok... kíváncsi vagyok, hogy a sógorasszony mit szól hozzá?...* Egyszer csak a gyáván makogó Gyetkó olyasmit talált kibökkenteni, hogy ugyan honnan vegye ő erre a pénzt? Ekkor szembe fordultam vele, úgy, hogy teljesen hátat fordítottam Pateknek és így feleltem:

— Hiszen egy iparosinas alig kerül pénzbe. Aztán ha csak egy szót szól Sámson úrnak, ő bizonyára ad segítséget.

Azt a károgó hangot kellett volna hallani, a melyen most Patek uram a hátam mögött megszólalt:

— Azt pedig nem tesszük. Eddig meg-voltunk Sámson úr segítségével nélkül, ez tán is csak megleszünk valahogy...

Hirtelen közbe vágtam:

— Na de most már egyszer igazán szeret-ném a Gyetkó uram véleményét is hallani. Hiszen neki is van feje és tán nem csak arra használja, hogy a süveget föltegye rá.

De a gyáva fickó megint csak értelmet-

lentül ümmögött, nevetett és úgy tett, mintha tréfára venné az egészet. Körülbelül egy óra hosszat ültem a nyakukon és csak akkor távoztam, mikor már mind a ketten vasvilla-szemekkel kezdtek méregetni. Még egy csomó kellemetlenséget dörgöltem az orruk alá, különösen Pateknek, legalább ez az elégtétele-m megvolt az unalmasan eltöltött délutánért. A történetek után természetes, hogy távozá-somkor Patekre rá se néztem, ellenben Gyetkóval kezelt fogtam. Az utóbbi kikísért és ott a fülembé súgta, hogy majd a napokban át fog jönni hozzám, hogy a fia dolgát meg-beszéljük.

Két nappal a félénk Gyetkó és szemtelen Patekkel folytatott beszélgetésem után meg-üzentem a Gyetkó fiúval az apjának, hogy ma ne jöjjön át, mert egy szomszéd község-beli kollégámhoz megyek névnapot ünnepelni. A fiu azt felelte, hogy nem is jöhet, mert Patek bácsival ma hajnalban a ladányi vá-sárra ment a szekéren és egy pár napig ott marad. Ez a hír először minden megállás nélkül átfutott a fejemben, de később hirtelen az eszembe jutott és bizonyos nyugtalan-ságot keltett bennem. Minden gyanus volt nekem, a miben a vén Patek szerepelt. El-határoztam, hogy visszatérésüket fokozott figyelemmel fogom kísérni. A felszemem foly-ton ott lebzelt az utcán és Gyetkó háza-tájára ügyelt. Sikertől is megcsípnem Gyetkót a hazatérés pillanatában. Felső-Sztrégova felől jött könnyű kis szekér, de csak egye-dül, a vén Pateket előbb nyilván haza vitte a falujába. A kapuból kiáltottam rá:

— Adj Isten szomszéd! Hogy ütött be a ladányi vásár?

A polgártárs olyan ijedten és bután né-zett rám, hogy majdnem elnevettem magam. De a másik perczben azt hiszem az én ar-czomon is az ijedtségnek egy árnyalata je-lent meg. Miért ijedt meg ez a paraszt? Rossz a lelkiismerete? Miben sántikáltak? Most Gyetkóról lejjebb esett a tekintetem és valami feltűnő ötlött a szemembe. Figyelme-sen meredtem a szekérre, ezen volt valami feltűnő. Igen-igen most észrevettem: A sze-kér kerekai és a lovak tele voltak sárga ra-gados agyagos sárral. Megjegyzem, hogy én mint szenvedélyes vadász, gyalogszerrel be-jártam a környéket és messze vidéket és jó-formán a vármegyének minden porczikáját ismerem. Tehát tisztában voltam azzal is, hogy a ki Sztrégováról a ladányi vásárra megy, az semmi esetre sem juthat érintke-zésbe azzal a feltűnő sárga agyaggal, mely Kartal vidékének jellemző sajátága. Ő szent Sherlock Holmes segits és bizonyítsd be, hogy nem hiába faltuk már enyedi diák ko-runokban furfangos történeteidet. Ez a szekér tehát és a rajta ülő, kombináltam tovább, Ladánynál jóval messzebb jártak. Kartalon okvetlenül megfordultak, de tán tovább is jártak, még pedig olyan tájakon, melyeket már a csehek tartanak megszállva. Gyanus,

VASS JÓZSEF KÖZÖTT. MINISZTER AZ EGYETEM ELŐTT A KORMÁNYZÓ MEGÉRKEZÉSÉT VÁRJA.

A KORMÁNYZÓ TÁVOZIK AZ EGYETEM MEGNYITÁSA SZEGEDEN.

A KOLOZSVÁRI FERENCZ JÓZSEF TUDOMÁNY-EGYETEM ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSA SZEGEDEN.

GRÓF BETHLEN ISTVÁN MINISZTERELNÖK ÉS GRÓF BÁNFFY MIKLÓS KÜLÜGYMINISZTER MEGÉRKEZÉSE A VELENCEI TÁRGYALÁSOKRÓL A NYUGATI PÁLYAUDVARON.

nagyon gyanus. Még gyanusabbá teszi a ki-rándulást, hogy titkolják.

Az együgyű Gyetkó megszólításomra nagy zavarba jöhetett, mert a helyett, hogy gyorsan tova hajtott volna, a mi tán érdeke volt, hirtelen megállította a lovait és így nekem a további megfigyelésekre is módot nyújtott. A kocsi hátsó részében egy kis széna és két zabos zsák volt, más semmi és ez se úgy festett, mintha vásárról tértek volna haza. Így folytattam:

— Gyetkó uram nem igen sajnálhatja a lovait, ugyancsak fáradtaknak, sőt agyon-hajszoltaknak látszanak, pedig Ladány felé hegynek sem kell menni. (Kartal felé azon-ban igen, gondolám, de ezt már nem mon-dtam ki.) Vagy talán azért van ez, mert La-dány vidékén nagy a sár és erősebben olvad mint nálunk? A kocsirol látom, hogy meny-nyire sáros.

— Igenis olvad, — nyögte ki végre Gyetkó, aztán észbe kapva lovai közé vágott és ott hagyott a faképnél.

Gyetkó után mindjárt Csabai uram haj-tott arra lassú tempóban. Ejnye, ennek a szekere semmit sem sáros. No tisztáznom kell az ügyet.

— A ladányi vásárból, Csabai uram?

— Igenis onnan.

— Melyik úton járt kigyelmed, hiszen azt mondják, Ladány felé erősen olvad és így nagy a sár. A szekéren pedig nyoma sincs.

— Bizony nem olvad ott uram, csak olyan

kemény ott az idő, mint nálunk. Istennek ajánlom!

Ejha, Gyetkó tehát hazudott. Biztos vol-tam benne. No ennek fele se tréfa, a két czimbora ellenünk dolgozik és gonosz terveik lehetnek, hogy ennyire titkolják minden lé-pésüket és félnek a leleplezéstől. Mikor Bar-nának elmondtam megfigyeléseimet, rögtön kijelentette, hogy egészen bizonyosra vehet-jük, hogy Patek Balázs a csehekkel össze-kötöttesbe lépett és lehet, hogy valami me-rényletet kohol Sámson úr ellen, az ellen-séggel szövetségben.

In flagranti kellene csipnünk őket, külön-ben nem tehetjük ártalmatlanná a vén Pa-teket. Nyakára kell hágnunk az árulóknak, mielőtt bajt csinál.

— A dolog komolyabb mint hittem, — szólt — szorosabbra kell körülöttük húznunk az őrizet hálóját. Milyen jó szímatja volt megint az öreg Patek Sámsonnak! Ő rögtön megsejtette, hogy ez az ember rosszban tőri a fejét. Most otthon van Sztrégován, üze-nek is neki, hogy a mint lehet, jöjjön át.

(Folytatása következik.)

Hiszek egy Istenben,

Hiszek egy hazában.

Hiszek egy isteni örök igazságban,

Hiszek Magyarország feltámadásában.

Amen.

„Bodri-Állatkert” dr. Rejtő Sándorné dínyertes komondor kanja a bpesti orsz. ebkiállításon.

Champion „Tigris-Nagylegény” Bohus Ábris I. díj nyert komondor kanja a bpesti orsz. ebkiállításon.

„Pajtás-Állatkert” D'Orsay Ede gróf, I. díj nyertes kuvasz kanja a bpesti orsz. ebkiállításon.

A BUDAPESTI KUTYAKIÁLLÍTÁSRÓL.

A MAGYAR JUHÁSZKUTYÁKRÓL.

Irta Kerpely Béla.

„Kutya nélkül a legjobb pászor sem vállalkozhatna felelősséget a róla bízott nagy értékekért, a melyeket egy-egy gulya, egy-egy nyáj képvisel.”

A magyar ember mindenkor kedvelte a kutyát, a mi természetes is, hiszen az ősmagyar, mint állattenyésztő nép el nem képzelhető kutya nélkül. Bár írott feljegyzéseink nincsenek, mégis a hazánkban végzett ásatásokból arra lehet következtetni, hogy az ősmagyar megbecsülte kutyáját. A húnok, avarok és magyarok sírjából ritkán hiányzott a kutyacsontváza, jeleül annak, hogy a hűséges kutyát vele temették el gazdájával.

Pásztor- vagy juhászeber sem a múltban, sem a jelenben nem élhet meg kutya nélkül. Ősrégi, apáról fiúra szálló népdalok tanuskodnak erről.

Kiss Gergely hajduhadházi számadógulyás imígy mondotta el az ő nótájakat:

„Gulya fogja körül szekrényemet,
Hat komondor örködik a mellett,
Sem betyártól, sem vadtól nem félek,
Pásztorosan, szabadon megelek.”

A népköltészetből sem hiányzik a kutya. Így közismert a következő népdal, egy a sok közül:

„Három hétig kuvasz leszek,
Ha a babája lehetek...”

A dunántúli juhász a „Füldik a holdvilág” dallamára danolja, hogy

„Az én nevem Gyuri, Borjadzik a Kuli,
A szeretem Juli, Kölykedzik a puli,
A tehenem Kuli, Babadzik a Juli,
Az én kutya puli. Ne te nekem Gyuri.”

De Zrínyi Miklós gróf (1620–1664) nagy eposzában, a „Szigeti veszedelem”-ben is felémlíti a kuvaszt (IX. ének 13. vers) mint juhászkutyát. Mikor Radivoj és Juranics mint Zrínyi követei elhagyják, a nagy költő így folytatja:

Vala oly órában, mikor minden állat
Legcsendesebben magának nyugodalmat
Vesz, juhász, szántó aluszik kedves álmát.
Juhok mellett nyugszik kuvasz, mely megfáradt.

És még sok más régi jelesünk, mint Ká-konyi Péter (1544), Gyöngyösi István (1664), Csokonai Vitéz Mihály (1773), Gvadányi József (1788), Petőfi, Arany mind megemlékeznek az ősrégi magyar juhászkutyáról, műveikben. Vagy általában juhászeberől szólnak, vagy külön-külön megnevezik őket fajtájuk szerint: komondor, kuvasz, pulikutya.

Ez a mi három ősrégi magyar juhászkutyánk, a komondor, a kuvasz, a puli, melyek ősapáinkkal együtt hagyták ott az őshazát, őrizték, terelték gulyáikat, nyájukat ezer éven át, ezen a szent hazai földön. És mit tapasztalhatunk a XX. században? Miként a művelt nyugaton, az utóbbi évtizedekben minálunk is fellendült a telivér ebtenyésztés szép sportja; ez örvendetes. Csak hogy láthatunk az országban szerte, mindenféle fajtájú kutyát szaladgálni, éppen csak a három legrégebb magyar fajta juhászkutya telivérben való megtartásával nem törődött senki sem. A sajátját nem becsülte meg a

magyar itt sem, idegen után sóvárgott, a minnek az lett a következménye, hogy pusztulásnak indult a méltóságos, rátarti komondor, a csattogófógu, félelmetes kuvasz, mióta eltűnt a farkas alföldi nádasainkból, megcsappant a medve erdőinkben és az utolsó betyárt is eleszte a kakastollas pandur. Gulyának, nyájának nem volt többé szüksége éber és izmos őrőrszóra. A tanya, az udvar őrzésére jó lett már az idegen fajta is, vagy akár a kórcs, csak ugasson. És megszünt a belterjesebbé vált gazdálkodási rendszer folyamánként „aranylábban járó” jószág lenni a birka; az egyremásra feltört legelőkkel együtt fogott a nyáj, nem maradt mit terelnie a pulinak.

Tiszta vérben talán még a kis terelő puli található fel manap a legnagyobb számmal ott, a hol még van birkanyáj, mert a juhászok maguk ügyeltek arra, hogy ez a megfizethetetlen, hűséges bojtárjuk ki ne vesszen, el ne korcsosodjék, tisztában lévén azal, hogy a jó tulajdonságok átöröklődnek. A számadójuhász legszentebb érzelmeivel hozza vonatkozásba a puli kötelességét. Künn a pusztaságon egybeforrott a magyar juhász érzése, jellemvonása terelő ebével. Bízke is a juhász őrzőjére, védőjére, mulattató társára, gondteljes napjaiban vigasztalójára. Pénzért ritkán is adta el egyetlen hűséges, igaz, négylábú barátját. Nem csak szereti, de becsüli is és ha valaki azt kérdezte, hogy van-e kutyája, a felelet csak egy volt: „Kutyám az nincsen, de pulim az van.” Puliját nem minősíti kutyának, mert a juhász pulija átvitt értelemben egész vagyona, nem eb, hanem emberről áll. Nem hiába mondták már régen: „egy jó puliért 12 pengő forintot is megad a juhász.” Nagy summa volt ez akkor, mikor pl. 1660-ban a juhásznak 15 forint, a gulyásnak 10 forint, a bojtárnak 8 forint járt egész esztendőre.*

Találom jellemzi a pulit egy juhtenyésztő biharmegyei birtokos barátom, Stark Dezső: „Ez a kis kutya zseni, — írja — mint nyájőrő egyszerűen mesébe való, mint nyájterelő utólréhetetlen. Sok esetben emberrel egyáltalán nem is pótolható. Tanulékonyabb, intelligensebb kutyafajta a világon nincsen még egy. Egyik juhászmunka volt egy pulija, a melyik bojtár nélkül őrzött 400 darab birkát egy 25 holdas gypsávon, mely nem volt szélesebb 150 méternél és körül volt véve vetéssel. Ennek ellenére a birkák egy szál gabonát le nem haraphattak. A puliról ellehet mondani, hogy csak éppen beszélni nem tud. Érteni mindenit! Nemcsak gazdájá szavát, de intését, sőt szemével kifejezett akarát is páncsnak veszi és feltétlen teljesíti.”

Igaz van a régi példabeszédnek: „A juhászkutya többet ér, mint az álmos bojtár.” Eredetire vonatkozóan Herman Ottó azt írja, hogy a puli a magyarok középszelejt őshazájuk, mely Thibetben, Hlassában ma is meg van. Méhely szerint is eleink már az őshazában ismerték a pulit és valószínű, hogy a honfoglalás idején már őseink nyájait terelték.

A pulinak egyébként három válfaja isme-

retes: a logó- és álló fülű, melyek bozontos szőrzetűek és a göndörszőrű puli. Az álló-fülű és göndörszőrű válfajtaik tisztavérben ma már ritkaságszámba mennek. Mindenféle idegen vér belekeverésével (német, spiccz, uszkár) elkorcsosították ezt a rendkívül okos, intelligens fajtát. Telivérben ma leginkább a bozontos szőrű, logó-fülű pulit találjuk juhászainknál, melynek koponyája, pofája, fülei is dús, hosszú szőrral vannak borítva. A szőrzet a testen és végtagokon hosszan összecsapzik, kint a szabad mezőn, esőnek, sárnak kitéve; szobában tartva, illetve ápolgat a szőrzet hosszú, fűrész marad, minden kolonc nélkül és a „szalonképessé” vált pusztai puli egyike a legkedvesebb, legokosabb szobakutyáknak. Szőrének színe leggyakrabban avét (fekete közé vegyült szürke szálak), de van tiszta fekete, tiszta fehér és hamvas veres színű is.

Ha a kis puli a terelő juhászkutyák királya, akkor két nagytestű juhászeberünk, a komondor és a kuvasz a világ két legfélelmetesebb, legbátrabb őrzőkutyája. Pusztai betyárral, farkassal, medvével egyaránt megvívta, ha ezek gulyabeli jószágra vagy birkára ácsarkodtak; de megvédelmezték a tanya portáját is, ha idegen vetődött a tájékára. Ősidőktől fogva ebben nevedek, az átöröklés törvénye szerint természetes, hogy az a néhány ivadék, mely tisztavérben meg tudta élni a mi mai századunkat is, szintoly hőiesen bátor védelmezője gazdájának, vagyónának, mint voltak az őseik, melyek vérmérsékletét örökölték.

Kettő közül a komondor az ősbib, mert az egyes források szerint már a hún bevándorlás idején jött be az országba. Teljesen hasonló jellegű juhászkutyák vannak még ma is Oroszország lapályain és Közép-Ázsiában is. A kuvasz őshazája eredetileg a Kaukázus volt, mint azt Conrad Keller „Studien über die Haustiere der Kaukasusländer” című művéből megtudjuk. A komondor tiszta fehér színű, izmos csontozatú, hosszú gubanczos szőrzetű állat, melynek koponyáját, pofáját, füleit is hosszú szőr borítja. Elhanyagolt állapotban szőrzete elnemeseedik a vedléskor kihullott holtiszőrök felgyülemése folytán. Odakint a pusztán, ilyen elnemeseedett (gubanczos, koloncok) szőröntősen látjuk a komondort. De, ha kölykkorától kezdve tisztán tartják, szőrzetét némileg is ápolják és általában rendszeresen táplálják, a legkellemesebb külsőt nyeri. Fényképfelvételünk élénken illusztrálja, milyen a gondozatlan és milyen az ápolat komondor közötti különbség. Az egyik képen látható „Tigris-Nagylegény” az őstípust reprezentálja szőrzetét illetően. Ilyen volt, mikor őseinkkel bejött az őshazából és ilyen ma is kint a pusztán, hol senki sem törődik vele. Másik képünkön „Bodri-Állatkert” látható. Előrendű, tipikus példány egyébként, de már gondozott mezben. Így, kimondatva már helyet foglalhat udvarunkon, sőt akár szobánkban is, akárcsak a ma annyira divatos német juhászkutya (a szeltében-hosszában használt farkas-kutya teljesen helytelen elnevezés), a bernátheji, a dog, az oroszagár,

vagy bármely más „kultur-eb.” Azt hiszem mégis inkább ezt az ősmagyar, hattyúfehér színű, egyenes jellemű állatot illetné meg Magyarországon az elsőbbség, ez az ősapánk őrzőkutyája érdemelne meg elsősorban, hogy szeretetünkbe fogadjuk. De, kifésült kiadásban! Szedjük le róla a pusztai betyárra emlékeztető szennyes „gatyákat.” A maga gubanczos eredetiségében szép és ijesztő oda-kint a pusztán, a gulya vagy nyáj körül, de az udvar vagy szoba komondorját tisztogassuk meg a puszták sarától. Az a betyáros gubanczos idejét múlta már, az elhanyagolt-ságot, a rossztápláltságot juttatja eszünkbe, azt a nemtörődömséget, mely majdnem végetessé vált a fajtára.

A kuvasz szintén tisztafehér színű, de a komondortól úgy anatómiailag, mint szőrzetben teljesen eltérő fajta. Szőrzete nem tincsesedő, gubanczos, hanem nyílt, bundaszerű (ezért némely helyütt bundásnak is hívják) és koponyáját, valamint pofáját és füleit apró, síma szőrök fedik. Ép oly impozáns házőrző és kellemes kísérő eb (civilizált állapotban) mint a komondor. Szőrzete könnyebben rendben tartható mint a komondor, vagy puli.

Az egyéb színű, fekete, szürke, ordas komondor vagy kuvasz külsejű nagy kutyák, melyek egyes vidékeken láthatók, keresztezésekből származnak, nem tisztavérűek.

Itt kell megjegyezni, hogy sokaknak talán fel fog tűnni, hogy a kuvasz különálló, konstans fajta, mert a köztudat szerint kuvasz minden kórcs. Ez nagy tévedés és csak a legújabb kor kitalálása. Hivatkozom itt Gyöngyösi Istvánra, a ki 1664-ben „Márrsal társalkodó Murányi Vénus” címzen írt költői művében többi közt, mikor gróf Wesselenyi a bástyára feljutott, és kérde Széchy Máriát, — így ír:

Kell-e valakivel menni harcolásra?
Mond Mária: Minden hajlott most alvásra.
Csak kuvasz sem serkent ellenek morgásra,
Nincs legkisebb ok és az kardoskodásra.

Gyöngyösi ismerte a kutyafajtákat, erről meggyőződhetünk, ha az 1693-ban kiadott „Porából megéledett Phoenix” című költeményét elolvassuk, a hol igen részletesen írja e Kemény János vadászkutyáit, és hogy a kuvasz elnevezés nála nem jelenti a kórcsot, bizonyítja az alábbi versszak:

Hylaxot, Phylaxot maga fogja Kemény,
Kölyök még mindkettő, van róluk nagy remény,
Dieserrel hozta csak minap egy örmény,
Párducz kórcsa lehet, mint ősméri kórmén.

Mopsust és Corydant adják egy inasnak,
Ez daru, azt pedig mondhatni ordasnak,
Szébb az első, látszik a másik kórcsoknak,
Erős is, megfelelő bizvást egy farkasnak.

A felhozott példák látható, hogy Gyöngyösi ismerte a házőrző kuvaszt, mint önálló fajtát, de a keresztezett fajtákat határozottan kórcsoknak nevezte.

A nyolczvanas évektől fogva kezdtek ha-

Terelő pulik csoportja a budapesti országos ebkiállításon.

zánkba tömegesen importálni a mindenféle fajtájú idegen ebeket. Ezek jöttek divatba, nemcsak a városban, hanem a falusi, pusztai nemesi kuriákon is. Szegény ősi magyar juhászkutyákkal, azokkal a „parasztdögökkel”, ugyan ki törődött volna, mikor olyan herczig (!) az a kis mopszli, meg francia buli, meg khinai chin, azok a szép, tiszta, intelligens, beszédes szemű bernáthejiek és az Eg tudná felsorolni azt a rengeteg idegen nációt mind. Az ősi magyar kutyák ott rágódtak a szemétdombon piszokban, sárban, míg az idegen jövevények selyempárnákon bíztak meg. Így lett azután kuvasz minden olyan kutya, a melyik nem tartozott valamelyik telivér, felkapott külföldi race-hoz.

A világfelfordulásnak kellett bekövetkeznie, hogy a magyar megismerje és ismét fedezze a sajátját. Így volt ez az ebtenyésztésnél is. Akadt egy lelkes magyar ember, Raitsits Emil, az állatorvosi főiskola nyilvános rendelőjének vezetője, a fővárosi állatkert főállatorvosa, a ki 1914-ben rábírta az állatkert vezetését, létesítsen — miként azt Párisban a Jardin d'Acclimatisation már régen megtette a szintén pusztulásnak indult francia juhászkutya, a Chien de Bries megmentése érdekében, — egy magyar juhászebtenyésztő telepet és indítson egyszersmind országos akció, mely akció élére maga Raitsits állott. Az ő érdeme, hogy a magyar juhászkutyák iránt ismét élénk érdeklődés nyilvánul meg országsszerte — mit a folyó évi szeptember 25-én Budapesten megtartott országos ebkiállítás is bizonyított, — tenyésztetek létesülnek, sőt a magyar kir. belügy-minisztérium is intézkedéseket tett a tiszta vérben való tenyésztés érdekében. Most már

van rá reményünk, hogy a tizenkettedik órában sikerült a még menthetőt megmenteni, egy ősmagyar specialitást, mely már-már kiveszőben volt és utódaink, mikor mondjuk, Petőfi-ből olvassák majd, hogy

Hat bojtárnak vagyok fejedelmé,
Igy tisztelnék: gazduram ökelme.
Gulya keríti be cserényemet,
Húsz komondor estrázzál engemet,

akkor nem lesznek kénytelenek azt kérdezni tanárunktól: mi az a komondor?

Csonka Magyarország — nem ország,
Egész Magyarország — mennyország.

A GITÁR.

Volt egy gitára szegény jó anyámnak.
Kevés öröme. Oh, csak átka volt.
Kis gyermek én, még mikor ő dalolt.
Szétszaggatá a húrokat a bánat.

Valami vihar rózsáira támadt.
Emlékezem, sok búval rámhajolt:
— Egy akkort mélyen a szívembe folyt —
Napos mezőre ömlő ködök, árnyak.

Aztán beszötte a pók a gitárt.
Elaludtak a szép melódiák.
De a szívem a felhők közt is éggett.

Dalaim, — oh, e tördelt sóhajok! —
Bizonyynyal mind e gitárról valók.
Az ő egéből hullott törmelékek.

Petri Mór.

OROSZ AGARAK.

DRÓTSZŐRŰ FOXTERIEREK A BIRÁLÓ BIZOTTSÁG ELŐTT

A BUDAPESTI KUTYA-KIÁLLÍTÁSRÓL.

AUGUSTUS CSÁSZÁR OSZLOPA.

ANGORA.

A nagy háború előtt Kisázsiaiban tett káranutazásomról szól utinaplóm e fejezete. Angora volt háromhónapos utunk végállomása. Ma e vidéken játszódnak le a „kultúrnyaghatlak” által halálra ítélt vitéz török nemzet haláltusái. A jövő majd megmutatja, enyészet vagy föltámadás sarjadzik-e a daczos turáni harcok kiontott vérekből?

Allah ekber! Allah kerim! Az Isten nagy! Az Isten irgalmas!

Az Isten az erősebb zászlóaljokat segíti.

A nemzet, mely meghunyászkodással tűri megkorbaolását, megérett a pusztulásra. Ime a török ellenáll. Mi pedig túrjuk.

Augusztus 30-ikán délután az 1200 méter magas Köpekli-Boghaz (Kutyahágó) útfordulójáról a háromszoros terraszban elhelyezkedett hegylánczokon át a távolban hirtelen megpillantottuk Angora karsú minarejeit és terjedelmes mecsetjeit.

Itt terült el tehát alattunk több száz méter mélyen* az a híres város, melynek bírásaért annyi vér és könny folyt a Kelet és Nyugat nagy tusáiban. Az eredetileg frigiai város, melyet állítólag Midas király alapított, idővel a tektoszag-galatak fővárosa lett, a kiktől Manlius Vulso Kr. e. 189-ben Róma részére elfoglalta. Angora (Ankyra), a melyet

* Angora tengerszín fölötti magassága 848 méter, míg a hágó magassága, a hol mi voltunk, közel 1200 méter.

Nero metropolissá tett, a római uralom idejében Sebaste nevet nyert. A város ezután is sok vihart és pusztulást látott, mert földrajzi fekvésénél fogva a keletről nyugatra vándorló népeknek állandó prédájául szolgált. Palmyra* császárnője: Zenobia is elfoglalta időnkint, majd egymás után rabolták ki Horroes alatt a perzsák, Szófián és Harun el-Rasid alatt az arabok, majd a kereszties hadak, a szeldsukok; I. Murad alatt az oszmánok, a XV. században a rettenetes Timur Lenk (Temerlán) khán száguldó mongol hordái,** sőt még 1832-ben is ostromot állt ki Ibrahim egyiptomi pasa seregei ellen.

A magas hágoról csigavonalban aláereszkedő úton üde szőlők, csinos présházák és gyümölcsösök közt sebesen ügettünk be, egy kitörni készülő vihar porfellegetől is üzelve, a városba, a honnét vonatsíp hangja hatolt felénk. Mily különös, rég nem hallott hang. Én előre siettem a Bekir effendi szép új szalodájába, melyen a „Hürriyet Hótel” (Szabadság szálloda) zengzetes czím díszel, de a melyet, a mint a nyugtalan éjszakák mutatták, inkább „Poloska gyűlésház” kellett volna czímezni.

A ma 40.000 lakossal bíró Angora, mely már az ókorban a keletre: Szíriába, Perzsiába és Örményországba irányuló kereskedelemnek fontos állomása volt, még ma is jelentős hely, mert az 1802-ben megépült vasút itt végződvén, a Kaiszárje, Jozgat stb. felé induló kereskedők innen veszik útjukat. Epen ezért csarsija (bazarja) igen élénk, melynek fő útvonala: a Balik=Pazar (Halpiacz) arról nevezetes, hogy mindent lehet itt kapni, csak épen halat nem, legföljebb szárdinás dobozokban. Mohairja (angora szőrme), méze, viaszja, gyümölcse, ópiumja messze-földön híres. A kereskedelmet főleg örmények tartják a kezükben.

A még ma is jórészt szétesett, ősi falaktól körülvett város, mely egy görög és két örmény érsek székhelye, közel 80 mecsetet számol, a melyek közül a Hadzi=Bajram, a Merli=háne és az Arsylan=háne mecsetek tűnnek ki a többi egészen egyszerű építmények közül. A mahallák (városrészek) közül a legelhanyagoltabb a török negyed, melynek roskatag viskói közül az ember szívesen menekül az igen csinos, modern épületekkel bíró örmény mahallába. A mióta különben a vasút megépült, a város, mely a hasonnevű vilájet székhelye, szemmeláthatólag sokat emelkedett: a forgalmasabb utcákat rendszeren kikövezték, az utcákon petroleum-Auer-lámpákat szereltek föl, a város nyugati oldalán 2—3 emeletes házakat, modern iskolákat emeltek, de ez mind csak a legújabb évek munkája.

A nagy történelmi multra azonban a városban lépten-nyomon emlékeztet egy = egy

* Melynek csodálatgerjesztő romjai a szíriai sívatagban most is láthatók.

**Az Angora melletti útközben (1402.) maga a szultán: I. Bajezid is foglyul esett.

tárgy: úton-útfélen hever egy-egy szép ion oszlop, vagy oszloptörzstörredék, csorba bízánczi kőoroszlánok, beépített ógörög írású kőtömbök. Augustusnak elég épen megmaradt 10 méter magas győzelmi oszlopa,* melynek tetején ma egy hosszúlábú gólya-család rakott fészket és a Hadzi=Bajram mecsetnél romban álló Augustus temploma hirdetik örök dicsőségét a római fegyvereknek és a klasszikus művészetnek. A templom nyitva álló tágas márványkapuja szomorúan panasolja az utókor közönyét. A lépcsőfokok közt fű nő s a földalatti alépitményben, hol egy, még maga a nagy császár által megfogalmazott szövegű márványtábla: a „Marmor Ancyranum” őrsi Augustus tetteinek felszámllását, — vizet és joghurtot tartanak hűsen az őrzéssel megbízott zöldszárikos (szárik az a kendő, a mivel a turbánt körülcsavarják) dervisek, a kik a látogatótól ruhája szerint kívánnak baksist.

Rombban hever a hegytetőn a lőréses fellegvár is (Ak-kale), romban a masszív bástyák, melyekről este felé bóbogogós s a férfiak elől rémülten kendőikbe burkolódzó török asszonyok látják le lábaikat a mélybe s nézik azt a csodaszép panorámát, melyet itt a Tabakhane=Szű patakja nyújt, mely a várhegy és a szemközti magas hegy közt egy igen mély és roppant meredek falu szurdokban kanyarog keresztül.

A Balik=Pazaron rikítóan tarka tömeg hullámzik, nyüzsgő föl s alá: gummiköpenyes európai utasok ögyvelegnek koczkáruhas aszszonyakkal a sarkokon, amott egy szurokfekete képi óriás szerezsen veszekszik egy kövér örmény áruossal; ingujjra vetkőzőt görög szakácsok bódéiban sárgakaftános arab zarándokvezetők esznek versenyt marcsona képi kurd katirdzsikkal (őszvérhajcsár), jönnek hintók, bivalyos szekerek, megrakott hammalok (hordár). Mindenki hadonáz, alkuszik, ócsárol s e zsvajba bele=beleslúvít egy buzgó tellál kiáltása.

— Güzel kariola, alti medzsidie, alti=le=le=le. Szép ágy eladó, hat medzsidie h=a=a=a=at.

Ez egy praktikus keleti intézmény. A ki valami holmiját el akarja adni, az azt oda adja egy ilyen kikiáltónak (tellál). Ez azt a csarsiban körülhordozza, kiabál, kínálja s a legtöbbet ígérőnek eladja. Valóságos kis börze, a hol azonban a baises párt hiányzik.

Amott egy vak kikiáltó hordozza hátán a színházTölesbetüs plakátját és éneklő orrhangon hívja a közönséget az „Othello” előadására.

Shakespeare Kisázsiaiban! Eppur si muove, és mégis mozog a föld!

Másnap eladtuk lovainkat, nyergeinket, fölösleges felszereléseinket, elvégeztük hívá=

* Bizonyára nem Augustus idejéből származik, hanem későbbi korszakból: Juliánus vagy Jovianus császárok korából. Azonban általában Augustus oszlopának hívják, törökül: Bal=Kiz=Mináre.

talos látogatásainkat, elbúcsúztunk Joannitól, kocsiunktól, a ki mindvégig hűséges, odaadó szolgánk volt s harmadnap reggel már vitt a vágatót vonatot kopár hegyek, sívár rónák közt Eszki-Sehirbe s onnét következő nap a világ legszebb városa: a boszporusmenti Konstantinápoly felé.

Dr. Horváth Béla.

ÚTRAKÉSZ MENYASSZONY.

Elbeszélés. — Irta Zsoldos László.

Tüködy Tibornak egyszer, vagy hat évvel ezelőtt valami vasúti kalandja volt egy regényes hajlamú hölgygyel, a kivel éj idején közös félzszakasba zárta volt be a sors tréfájából a kalauz. A fülkében a lefüggönyözött lámpástól oly erős félhomály volt, hogy az egyébként is rossz szemű fiatal megyei aljegyző látás hiányában kénytelen volt útítársnőjének hangja után igazodni. Ez a hang pedig annyira behizelgő volt, hogy a különben is könnyen lobbanó ifjú férfi csak három órával később, hajnali szürkületben vette észre, kívül töltötte a sötétben szikrázva dühörgő vonaton csökök közt az éjszakát: egy legalább is negyvenöt esztendő, hervadt hölgygyel, a ki így, a virradat kékszerűke világításában, a maga borzas fekete hajával, fakó arcával s ráncos szögletes szemével és igazán nem volt valami kíváncsnak mondható.

— Őszi táj, őszi táj, — dünnyögte gondolatban az aljegyző s álmosan és szemmel láthatóan csak kényszerű udvariasságból felegetve a világosságtól, vagy talán magamagától megszeppent asszonynak szinte felénk szavaira, kedvetlenül húzódtott be a barna bőrtüls sarkába.

Tüködy nem sokára komolyan elaludt; szomszédnője pedig, a kinek még a nevét sem tartotta eleinte szükségesnek, utóbb meg érdekesnek, hogy megkérdezze, időközben még csöndesen kiszállt a vonatból ama bizonyos kisvárosi állomáson, a hol talán egy göthös férfi várta már baba türelmetlenül, annál is inkább, mert a cseléd korántsem tudja olyan izletesen elkészíteni az ebédet, mint az asszony. Vagy lehet, hogy kártyás volt az ura és ki-csapongó s erre a czudar életmódra azért soha ki nem mondható válasz lenni ez az éjszakai vasúti kaland az ösmertelen fiatal emberrel, a kinek oldaláról úgy suhant el a cigarettafüstszagú fülkéből a hervadt útítárs, mint az álom, a mely jó vagy kellemetlen, de egyaránt nesz nélkül tűnik tova.

Mire Tüködy fölébredt, már megkönnyebbüléssel tapasztalta, hogy ónagysága elpárolgott a vonatról.

— Na, — mondta magában hangosan, — igazán szép volt tőle, ez a diszkrét távozás. S csúfondáros mosolylyal töltöte hozzá a szavához:

— Nagyszerű, hogy némelyik nőnek micsoda

AUGUSTUS CSÁSZÁR TEMPLOMÁNAK ROMJAI.

DERVIS KOLOSTOR.

pompás memóriája van. Még ebben a korban sem felejté el a jövevést, a mit gyerekkorában kapott odahaza: távozni csak angolosan. Ezzel cigarettára gyújtott s a nyitott fülkeablakon kipöppenő füsttel együtt elfelejtette az egész kis kalandot.

Két esztendővel később Tüködy Tibor meg-nősült. A szomszéd vármegyéből választott ki magának egy ennivalóan csinos, karsú, elegáns barna teremtetést, a gazdag Kövendy Gábor húszéves leányát. Nyár volt, Kövendyek kint laktak a tanyán, s abban állapotok meg, hogy odakint ültek meg a lakzit is. Vasárnap reggel felbokrétázott hintókon behajtatnak a városba, az anyakönyvvezetőhöz, aztán össze-szedik a városban a lakodalmas vendégsereg-et és úgy mennek a templomba, onnan pedig vissza egyenest a tanyára.

Igy is történt. Mire a fiatal pár a násznéppel kivonult a templomból, hát már olyan hosszú sor hintó várakozott a templomterén a vendégekre, hogy Kövendy Bözsi, azaz hogy most már Tüködy Tiborné a menyasszonyi dicsőségtől szinte mámorosan kérdezte frakkos vőlegényétől, a mikor elhelyezkedtek a pompásan fölpanitlikázott első hintóban, hogy:

— Lehet vagy ötven-hatvan koca, mi?

Mindegy. Kövendy Gáboréknál nem ijedtek meg egynehány kocsiidérkára való lakodalmas vendégtől. Bővíben voltak ott minden földi jónak. Ételen, italban, szíves vendégszeretben nem volt hiány ott sohasem. Ott volt a két félvármegye; nemcsak a hogy mondani szokás, hanem a valóságban, már ha az úri népet vesszük számba. Széplányok,

tüzes szemű menyecskék, takaros mamák és jóvérű megyebeli urak, a kifestett bajsú kopasz alispántól le végig az utolsó jó táncos megyei gyakornokig. Csupa jóismerős meg puszipajtás.

Alig akadt egy-két familia, a melyeknek, hazaérkezvén a tanyára, Tibor be kellett, hogy mutatkozzék. Hanem a közt az egy-két új ismerős közt — no, de ilyesmi! — a vőlegény egyszerre csak szemtől-szembe találta magát egy hervadt arcú, kékselyemruhás ideges asszonnyal, a ki, miután Tibor leszervuszozott Viczek János urral, vagyis ónagysága göthös képi férjeurával, behizelgő hangon és majdhogynem elpirulva suttogta oda kézrázás közben a kicsit bizony kellemetlenül meglepődött megyei aljegyzőnek, hogy:

— Oh, hát maga az? Hiszen mi már utaztunk egyszer együtt! Most két esztendeje, emlékszik?

S rosszul tettett pajkosságból mindjárt feléje is csapott a legyezőjével:

— Akkor elaludt... maga csúf! — és ne-hogy magukra terelje a figyelmet, mindjárt kacagva fordult az urához.

— Jánoskám, mikor voltál te ilyen fess vőlegény, hahaha?!

Szegény Viczekné úgy erőltette ezt a fiatalos kacagást, hogy Tüködy, aki mégsem mert éppen ma, az esküvője napján, csak úgy paczkálni ezzel a kalandos múltú hölgygyel, már alig várta, hogy a menyasszonya belekapaszkodjék a karjába s elcipelje a különös vasúti emléktől.

Aztán a fiatal pár szerencsésen úgy elvegyült a zibongó társaságban, hogy Viczekék még akarva sem igen tudtak volna a közepébe férközni. De úgy látszik, nem is igen akartak. A göthös Viczek úr már mindjárt ebéd után annyira letört, hogy bekéredzkedett egyik vendégszobába aludni, felesége pedig mintha szántszándékkal tartózkodott volna a Tüködyékhez való közeledéstől.

Csakugyan, pompás memóriája van az öregnek, hogy még mindig nem felejtette el a jövevést, — jutott egy ízben eszébe a négy esztendővel ezelőtti született tréfas gondolata s ettől hirtelen olyan jó kedve kerekedett, hogy szeretné volna ott nyomban, a kétszáz főnyi vendégsereg szemeláttára megcsókolni a feleségét, holott tudvalevőleg rendes körülmények között a csók csak négy-szemközt, sőt még inkább titokban édes. Remek dolog is az. Itt van ez az ennivaló édes menyasszony, a kivel másfél óra múlva ketteskén szépen beleülnek a hintóba s itt-hagyván az egész nagy czécczót, vonatra szállnak nászútra. És akkor ezt a nászútra készülő-dést itt ilyen diszkrét önmegtagadással nézi végig ez a hervadt ábrázatú vasúti kaland... ez a derék Viczekné. Nahát, csakugyan ritka példány... semmi sértődöttség, csupa szerény visszahúzóds és tartózkodás...

Készülni kellett az elutazásra. A menyasszony észrevétlenül visszavonult átoltoz-

ANGORA-KECSKENYÁJ.

SZÖNYEC-KÖTŐK.

ANGORAI KÉPEK.

A KECSKE-GYAPJU VÁSÁR.

ANGORAI KÉPEK.

VÁMOSSY TIBOR TEMETÉSE A FARKASRÉTI TEMETŐBEN.

ködni. Tüködy szintén. Podgyászik már kint volt az állomáson, frakkba itt öltözködött át reggel, a mikor ideérkezett, hát most csak ugyanazt a ruhát kellett fölvennie az útra. El is készült hamarosan. Kijött a kertbe. Körülnézett. A feleség még nem volt sehol. Visszament a házba, az öltözködő szoba ajtaját próbálta nyitogatni.

— Bözsikém, ilyen sokáig tart az átöltözködés?

— Jaj, szívem, — hallatszott ki a szobából a menyasszony hangja, — borzasztó baj van. Elszakadt a füzöm zsinórja.

— Ossze kell kötni, — szólt be a vőlegény. — Jaj, nagyságos úr, akkor nem lehet összehúzni, — felelt a fiatalasszony körül szorgoskodó szobalány.

Tibor roppantul szeretett volna bemenni, hogy alaposan rendbehozza az ügyet, hanem azért mégis csak kívülről kommandírozott tovább:

— Hát akkor vedesd ki a zsinórt valamelyik másik füződből!

— Hja, szívem, ha az már mind odakint nem volna az állomáson, — sóhajtott kétségbeesetten az új asszony.

— Hát akkor el kell kérni valakinek a füzője zsinórját. Vagy tudod mit, Bözsiké? Gyere füző nélkül!

— Jézus Máriám, hogy lehet ilyet még kitalálni is! — szönyűködött el bent a menyasszony (mert akkor még szentségtörés lett volna a ma már szokásba jött füző nélkül való járás).

— Füzőzsinórt kérni valakitól, nagyságos úr? kacagott a szobalány. — Azt ugyan egyik nagysága sem adja ide, annyi bizonyos! En meg nem viselek midert, kezit csókolom, mert én szívesen odaadnám... Hogyne... menyasszonynak!

Ebben a pillanatban Tibor hallotta, hogy bent a szobában nyílik a másik ajtó.

— Nem szabad! — sikoltott Bözsiké. — Hja, Viczek néni! Jaj, édes jó Viczek néni, képzeld csak...

— No mi baj, Bözsikém?...

— Elszakadt a füzöm zsinórja, és minden be van csomagolva kint a vasúton és most nem tudom fölvenni füző nélkül a ruhámat... — A vasúti kaland, — dühnyögte magában Tibor, és csöndesen fülelt az ajtón.

— Istenem! — hallotta Viczekné szavát. — Hm, hm... hát édesem...

S a nászútra! kész vőlegény a következő perczben megkönnyebbülten, talán kicsit megszegyenülten is, de mindenesetre nem csekély megilletődéssel harsogta be, tölcserít formálva a kezéből, a kulcslyukon:

— Nagyon köszönöm, drága Viczekné nagyságos asszony, hogy odaadja a zsinórt... Igazán — és hirtelenében azt sem tudta, hogyan fejezze be a mondatot, — ez... ez igazán végtelenül bájos önfeláldozás magától, kedves... kedves nagyságos asszony.

S Viczekné zsinórja, de Bözsiké füzője... eb ura fakó... halk és vidám fűtyörésszel oldalgett tovább az ajtó elől, a honnan belülről most galambbúgáshoz hasonló hamis és sejtelmes, halk asszonyi kacagás hallatszott. Viczekné kacagott?... Alkalmasint. Ejh, mindegy.

— Pistá! Tedd az ülést a takarót. Mindjárt indulunk!

A SZERELEM ÉS LEWISHAM ÚR.

Regény. (Folytatás.)

Irta H. G. Wells. — Fordította Tonelli Sándor.

Miközben a castlefordi pasast letárgyalták, Lewisham átnyújtotta az írását, melyet a kínosan előkelő fiatalember, szemét állandóan a Lewisham vízhatlan gallérjára szögezve, nem sokat ígérő tekintettel vett át.

— Nem hiszem, hogy tehetünk valamit önért, — mondta biztatás gyanánt. — Esetleg valami angol tanári állás lehet üresedésben. Az iskoláknál, melyekkel mi állunk összeköttetésben, a természettudomány nem nagyon jön tekintetbe. Klasszikus tudományok és sport, ez a mi csetünk.

— Értem, — mondta Lewisham. — Sport, jó megjelenés, ezek a szempontjaink.

— Értem, — mondta újból Lewisham. — On remélhetőleg nem nyilvános iskolákban tanult? — kérdezte az előkelő fiatalember.

— Nem, — felelte Lewisham.

— Hol végzett?

Lewisham úgy érezte, hogy az arca ki-melegszik.

— Fontos ez? — kérdezte, szemét a minden tekintetben tökéletes szürke nadrágra szögezve.

— A mi működési körünkhöz tartozó iskoláknál igen. Ez a tónus kérdése, tetszik érteni?

— Értem, — felelte Lewisham, új akadályok felérkezése közben. A legközvetlenebb érzése az volt, hogy megszökjék a jól öltözött tanárjelölt tekintete elől. — Lesznek szivesek írni, ha van valami a számomra, — tette még hozzá s az ajtó felé indult. Az előkelő fiatalember a kezével legyintett neki.

— Gyakran fordulnak meg ilyen alakok maguknál? — kérdezte a jól öltözött ifjú is, mikor Lewisham eltávozott.

— Ritkán. De nem ilyen rosszak, mint ez. Vízhatlan gallér... észrevette? Mit szól hozzá? És az a sok „értem.” A mellett milyen rossz a nézete és otromba a megjelenése. Bizonyára nincs egyetlen tisztességes ruhája... előbb elmehetne kiruházkodni! De ilyen fajtaikat és kathedrai mestereket is mindenféle keresnek. Csak a napokban járt nálunk Rowton.

— Rowton... Pinnerből?

— Igen, Rowton, Pinnerből. Egyenesen valakit keresett, kizárólag a tanterem számára. Azt mondta: „Valakit keresek, a ki matematikát tudna tanítani.”

Nevetett. A jól öltözött ifjú úr sétapálcájának fogantyúja fölött elmélkedett.

— Akárhogyan is egy ilyenforma pasasnak az élete nem lehet valami kellemes, — jegyezte meg. — Ha valami finomabb intézetbe kerül, a jobb emberek rettenetesen lenézhetik.

— Azt hiszem, az ilyeneknek vastag bőr van a képükön, — mondta az iskolai úrnök. — Új típus. South Kensington és a természettudományi főiskolák százával bocsájtják őket világgá...

Lewisham még a vonatkozásáról is megfeledkezett, hogy olyan vallást tanítson, a melyben nem hisz, arra a felfedezésre, hogy az öltözködésnek milyen fontossága van az iskola szempontjából. Kétségtelenül a nadrágja vasalatlan volt, gyalázatosan lógott a cipőjére és ki volt gyűrődve a térdén, a cipője pedig nemcsak erősen használt volt és formátlan, hanem különösképpen rosszul volt fenyésítve is. Csuklója bántó módon kikandikált kabátjának az ujjából, kabátgallérján nagy aszimmetriát állapított meg, vörös nyakendője ferdén állt és rosszul volt megkötve s mindenekfelett az a vízhatlan gallér! Bántóan fénylett, pedig a használat már megkoptatta s a széle hozzátapadt a nyakhoz...

LOSONCZY ANTAL TEMETÉSE

NYUGATMAGYARORSZÁGOT VÉDŐ KÉT IFJÚ HŐS TEMETÉSE BUDAPESTEN.

Mi történnék, ha jól kiöltözve vállalkoznék a természettudományok tanítására? Számítgatni kezdte a teljes beruházkodás költségeit. Olyan szürke nadrágot, a minőt látott, bizonyára nehezen kaphat tizenhat shillingen alul, a szalonkabátot pedig negyven shillingre becsülte, — esetleg még többre is. Tudta, hogy a jó ruha nagyon drága. Poole kárakata előtt tétovázott egy ideig, azután tovább ment. Az ügyről nem lehetett komolyan beszélni. Atment a Leicester Squaren és végig haladt a Bedford Streeten és elégedetlenül tekintett minden jól öltözött emberre, a ki vel találkozott.

A Danks és Wimborne ügynökség bankszerű irodát tartott a Chancery Lane közepében. Minden tárgyalás nélkül Lewisham elé tették a kitöltendő ajánlati lapot: „Vallás?” kérdezte a formula. Lewisham habozott, azután beírta: „Anglikán egyház.”

Azután a „Pedagogusok Barátja”-hoz ment a Holbornra. A „Pedagogusok Barátja” hosszú szakállú, vastag és kényelmes úr volt, vékony aranylánczsal és kővér kezekkel. Aranysegélyű szemüveget viselt, a modora barátságosan bizalmaskodó volt, a mi gyógyító írgyanánt hatott Lewishamnak megbántott érzéseire. Az „ologiók” és „ografók” meglepő udvariassággal kerültek bele a jegyzékbe.

— Azt ajánlanám, hogy szerezz meg a mi diplomáink egyikét, — mondta a kővér úr. — Semmi nehézsége sem lesz vele. Osztályozás nincs. Még díjaink is vannak, külföldi jutalomdíjaink, készpénzben.

Lewisham nem vette észre, hogy a vízhatlan gallér rokonszenves szemlélőre talált.

— Tanfolyamokat rendezünk a különböző szaktárgyakból és vizsgát tartunk a nevelés elméletéből és gyakorlatából. Az egyetlen elméleti és gyakorlati vizsga a középfokú és felső oktatással foglalkozó szakemberek számára Angolországban, — kivéve a tanári oklevelet. És mégis oly kevesen jelentkeznek, évenként alig kétszázan. Leginkább nevelőnők. A férfiak inkább a vesszővel tanítanak. Angol különlegesség a vesszővel való tanítás. Nem bírálatképen mondom, de valaminek történni kell, még ha kissé kellemetlen is, ha az állapotok továbbra is így maradnak. Az amerikai iskolák már különbek, a németek szintén. A mit eddig csináltunk, nem csinálhatjuk tovább. Elmondom ezt önnek, de természetesen nem azért, hogy akárkinek tovább adja. Szükségtelen. Felesleges beszélni róla. Ezt meg kell jegyezmem. Mind a mellett... On azonban jól tenné, ha diplomát szerezne és növelné a saját értékét. Így javulnak a kilátásai.

Mentegetődző mosollyal, maga elé tekintve beszélt, mintha barátai jóindulat működnék benne. Azután elhagyta az elméleti kérdéseket, rátért az iskolai diplomák dolgára és egyéb lehetőségeket vázolt Lewishamnak.

— Sok lehet esetleg magántanításról, — magyarázta. — Mit szólna egy kissé elma-

A KISKUNHALASI REF. FŐGIMNÁZIUM ÖTVENNYOLCZ HŐSI HALÁLT HALT TANULÓJÁNAK EMLÉKTÁBLÁJA, MELYET MOST LEPEZTEK LE.

radt fiúhoz? Néha bejáró tanerőket is keresnek, leginkább leányiskolákhoz. Ez azonban inkább idősebb, nős emberek számára való.

— Én is nős vagyok, — mondta Lewisham.

— Miii? — kérdezte a Pedagogusok Barátja megdöbbenve.

— Nős vagyok, — ismételte Lewisham.

— Kedves barátom, — mondta a Pedagogusok Barátja nagyon komolyan és aranykeretes szemüvege felett nézegette Lewishamot, — kedves barátom, én több, mint meg-

egyszer olyan idős vagyok, mint ön és nem nősültem még meg. Huszonegy éves!... Régen nős már?

— Nehány hete, — felelte Lewisham.

— Nagyon különös, — mondta a Pedagogusok Barátja. — Nagyon érdekes!... Valóban. A felesége nagyon bátor fiatal hölgy lehet... Bocsásson meg. Tudja... Onnek csakugyan küzdeni kell, hogy valami állást kaphasson. Igaz viszont, hogy ez a körülmény alkalmassá teszi önt a leányiskolák számára. Ez az egy előnye megvan. Bizonyos mértékig előny.

A tisztelet, melyet a Pedagogusok Barátjából kiváltott, végtelenül jól esett Lewishamnak. Látogatása a Medical, Scholastic and Clerical Agencynél, melynek a Waterloo Bridge közelében van az irodája, ismét elcsüggesztő volt. Utána hazafelé indult. Mielőtt hazaért volna, fáradtnak érezte magát és büszkesége, hogy nős és hogy küzdelmet

folytat az ellenséges világgal, elszórt. A valószínű kór behódolása bosszantó keserűséget hagyott vissza, a ruházat problémája pedig egyenesen kínosan hatott. Még mindig távol állt annak lepezetlen beismerésétől, hogy piaci értéke erősen alatta van évi száz fontnak, de lassankint ez a meggyőződés kezdett foglalni az agyában.

Szürke nap volt, kellemetlen hideg szél fújt s egyik cipőjében egy szög fájdalmas módon tört elő. Egyes vad feleletek és vésszes elszólások a legutóbbi növénytani vizsgálat alkalmával, melyeket eddigelé feledésbe tudott borítani, erőszakos módon követeltek, hogy rájuk gondoljon. Házassága óta első ízben érezte a balsiker intéseit.

Mikor hazaérkezett, rögtön le szeretett volna ülni a kis nyikorgó székbe a kandalló mellett, de Ethel az ujjonnan vásárolt írógép mellől kitárt karokkal futott feléje és megakadályozta.

— Nagyon unatkoztam, — mondta.

Lewisham megfedezte az üdvözlésről.

— Nem voltam szórakozni, hogy neked okod lehessen a zúgolódásra, — mondta olyan hangon, mely teljesen új volt Ethel előtt. Kibontakozott a felesége karjából és leült. Észrevette a megütközött kifejezést a felesége arcán.

— Nagyon el vagyok fáradva, — mondta meglepetésképen. — Egy kellemetlen szög is van a cipőmben, melyet ki kell húznom.

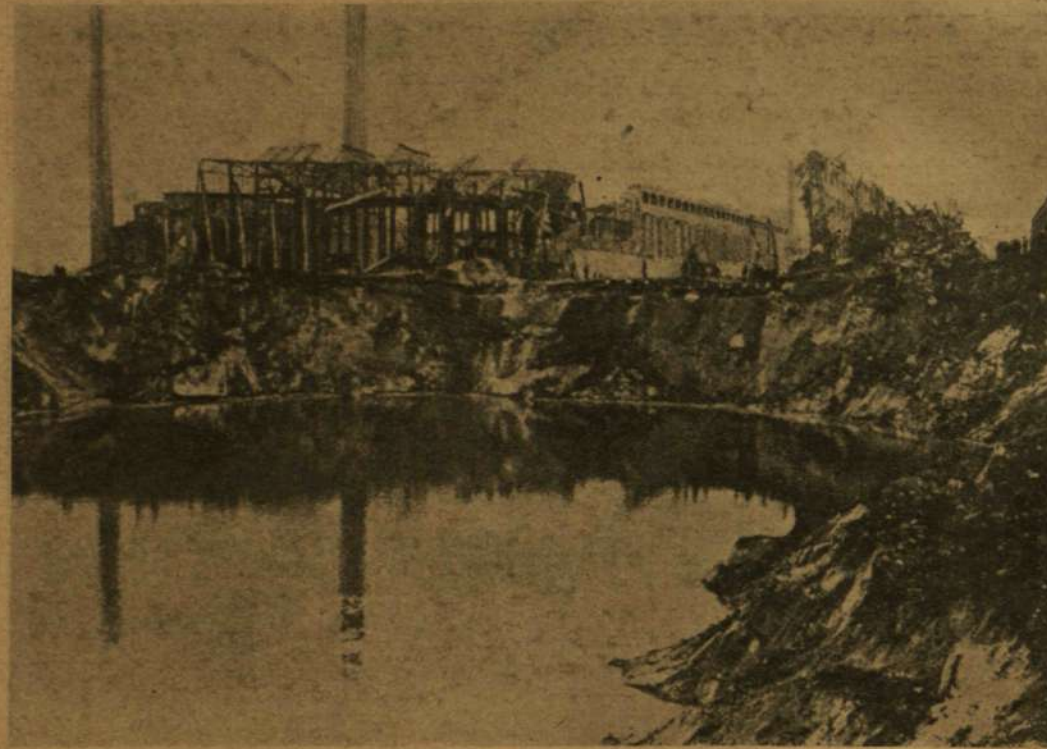

RICINUS-TERMESZTES.

PAPRIKA-NEMESÍTÉS.

NAGYATÁDI SZABÓ ISTVÁN FÖLDMŰVELÉSI MINISZTER LÁTOGATÁSA A KALOCSAI NÖVÉNY-NEMESÍTŐ ÁLLOMÁSON.

AZ OPPAUÍ ANILIN-GYÁR FELROBBANÁSA UTÁN KELETKEZETT SZÁZMÉTER SZÉLES ÉS HARMINCZ MÉTER MÉLY TÓ.

Kellemetlen mesterség ezeknek az ügynököknek a felhajtása, de mindenesetre jobb, ha az ember maga megy és felkeresi őket... Hogy töltötted te az idődet?

— Jól, — felelte Ethel, az urát nézegetve, — Fáradt vagy. Akarsz egy teát?... Engedd, hogy én vegyem le a cipődet. Igen... én veszem le.

Csengett, kisetett a szobából, teáért kiáltott ki az előcsarnokba, bejött, előszedte Gadowné idomtalan párnáját és kezdte kifűzni a cipőt. Lewisham hangulata megváltozott.

— Valóságos kincs vagy, Ethel, — mondotta. — Akasszanak fel, ha nem vagy az. — Mikor a cipőfűző engedett, előrehajolt és megcsókolta Ethel fülét. A kifűzés félbeszakadt és gyengédségekkel halmozta el egymást.

Nemsokára már papucsában ült egy csésze teával a kezében, Ethel pedig a kandalló előtt szőnyegen térdelve, arcán a tűz visszafényével, elmesélte, hogy délután milyen feleletet kapott az *Athenaeum*-ban közzétett hírdetésére.

— Nagyon örülök neki — mondta Lewisham.

— Regényíró, — magyarázta Ethel, a büszkeség csillogásával szemében, miközben átnyújtotta a levelet. — Holderness Lukács, a „Bűnkemence” és más regények szerzője. — Elsőrangú, — mondta Lewisham némi irigységgel és előrehajolt, hogy a tűz fényénél elolvassa a levelet.

A levélíró címe Ind Street volt, Euston Road közelében. A levél előkelő papíron volt írva, gyakorlott, kerek kézírással, melyent egy regényírónál el lehet képzelni.

— Tisztelt asszonyom, — hangzott a levél, — ajánlott csomagban el szándékozom önnek küldeni egy háromkötetes regényemnek a kéziratát. Mintegy kilenczvenezer szó lehet, a pontos számlálás azonban az ön feladata...”

— Hogy számoljam én azt meg? — kérdezte Ethel.

— Majd megmutatom, — magyarázta Lewisham. — Az egész nem nehéz. Megolvasod a szavakat három vagy négy oldalon, megállapítod az átlagot és megszorozod az oldalak számával.

... Mielőtt azonban így járnék el, megfelelő biztosítékot kell nyernem, hogy midőn műveimet önnek adom át, bizalmamban nem csalatkozom és hogy az ön munkája a szükséges magas kvalitást fogja mutatni...”

— Kissé kellemetlen, — mondta Lewisham. — Következőleg referenciákat kell kérnem...”

— Nagyon kellemetlen, — jegyezte meg Lewisham. Talán az a számár Lagune... De mi ez?... vagy esetleg referenciák hiá-

nyában biztosítékot... Ez még sokkal okosabb, úgy hiszem.

A biztosíték feltűnően csekély volt, mindössze egy guinea. Epen ez adhatott volna okot a kételkedésre s ha a dolgozni vágyó Ethelben a segítség és remény vágya nem lett volna olyan erős, talán fel is tűnt volna.

— Ha csekélyt küldünk neki, megmutatjuk, hogy bankbetétünk van, — mondotta Lewisham, kinek bankszerű működése még elég új volt ahhoz, hogy büszkélkedjék vele. — Csekélyt küldünk neki. Az bizonyára teljesen megnyugtató.

Este, miután a guineás csekkeket feladták, a kültások még jobban megjavultak, mikor a Danks és Wimborne cégtől egy levél érkezett, rettentés módjára litografált jegyzék kíséretében. Az előjegyzések mind bennlakó állásokra vonatkoztak, melyek nyilvánvalóan nem feleltek meg Lewishamnak, mindamellett megérkezésük bátorító biztatást nyújtott arra, hogy a dolog megindult s hogy az ostrom világban vannak ingadozó és megdöntöhető védelmi pontjai. Azután, közbetközbe átolva Ethelt, előző évi jegyzeteinek ismétléséhez látott, minthogy a növénytanak legutóbbi történet befejezése után, a haladottabb állattani tanfolyam, a Forbes-éremnek az utolsó próbája, volt kezdetét vevő. Ethel ezalatt legjobb kalapját hozta ki a másik szobából, hogy díszítésén némi átalakításokat végezzen. A kis széken ült, míg Lewisham, jegyzeteit kíséretében maga előtt, az asztalnál foglalt helyet.

Egyszerre, a mint Ethel búzavirágjainak rendezgetési kísérletei közül felpillantott, azt látta, hogy Lewisham már nem olvas, hanem merően az asztalterítő közepére bámul és kifejezetlenül szomorúság honol a szemében. Ethel megfélemedezett a búzavirágairól és az urára meredt.

— Fiaszkám! — szólalt meg rövid szünet után.

Lewisham megrezgett és felpillantott.

— Nos?

— Miért néztél olyan nyomorúságosan?

— Nyomorúságosan néztem?

— Igen... és haragosan.

— Epen arra gondoltam, hogy szeretnék egy püspököt vagy más efféle olajban megfőzni.

— Miért?

— Miért?... Mert ők nagyon ismerik, a mi ellen prédikálnak: tudják, hogy sem nem ostobaság, sem pedig gonoszság, ha valaki nem hisz és ha nem hisz, nem is bántó másokra nézve; teljesen jól tudják, hogy valaki lehet olyan becsületes, mint a nap, derék és tisztességes, tisztességes minden tekintetben, ha nem hisz abban, a mit ők tanítanak. Tudják azt is, hogy az embernek a becsületébe vág, ha azt követelik tőle, hogy úgy

tegyen, mintha hinne. Akármint is. És még sem cselekszenek így. Azt hiszem, hogy részt követelnek mindenkinek a becsületéből. Ha valaki gazdag, nem alázzák meg, még ha nevet is a tanításukra. A csengő aranyat elfogadják az üzleti vállalatoktól és az egész-ségtelen házak jóvedelméből. De ha valaki szegény és nem jelenti ki, hogy hiszi azt, a miben közülök is sokan alig hisznek, egy ujjukat sem mozdítanak meg, hogy segítsék az őket követő tömeg ostobaságával és tudatlanságával szemben. Ebben a mostoha-átvadásnak meglehetősen igeza volt. Tudják, hogy mi történik körülöttük. Tudják, hogy ez hazugságot és széhhámszkodást jelent nagyon sok emberre nézve, de nem törődnek vele. Miért is törődnek? Nekik ez nagyon megfelel. Ha ők megromlottak, miért ne legyenek azzá mások is?

Lewisham, miután a püspököket állította bűnbakul a saját erkölcsi szépséghibájáért, hajlandó lett volna még a cipőjében levő szöveget is az ő közreműködésüknek tulajdonítani.

Lewishamné megdöbbenve nézett rá. Megértette az urában dúló vihart.

Nem vagy talán — kérdezte és eltompította a hangját, — hitetlen?

Lewisham komoran intett a fejével.

— Te nem vagy az? — kérdezte.

— Nem, — mondta Lewishamné.

— De hiszen nem jársz templomba, nem...

— Nem járok, — felelte Ethel és még bizonyosabb hangon tette hozzá, — de azért nem vagyok hitetlen.

— Keresztény vagy?

— Azt hiszem, hogy igen.

— De a keresztény... Mit hiszel tulajdonképpen?

— Hogy igazat kell mondani, jót kell cselekedni, nem szabad másoknak ártani és őket megsérteni és minden egyebet.

— Ez még nem kereszténység. Keresztény az, a ki hisz.

— En az értem kereszténység alatt, — felelte Lewishamné.

— Ilyenformán mindenki keresztény, — jelentette ki Lewisham. — A jót mindnyájan jónak és a rosszat mindnyájan rossznak tartjuk.

— De nem mindnyájan cselekszünk is így, — mondta Lewishamné és megint a búzavirágokat vette a kezébe.

— Nem, — hagyta helyben Lewisham, kit kissé lehangolt a vitatkozásnak asszonyos módja. — Bizonyára nem cselekszünk így mindnyájan.

Egy pillanattal a feleségét nézte. — Ethel feje kissé félre volt hajolva, szemét pedig a búzavirágokra szegezve, — és lelkében különös felfedezések ébredtek. Majdnem azon volt, hogy újra megszólaljon, de helyette ismét a jegyzeteibe merült.

Rövidesen az asztalterítő közepén dobolt a kezével.

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

három shillinget és hat pence fizetett ki neki.

Holderness Lukács úr, miután beható érdeklődéssel szemlélte végig a fűszeres boltját, rögtön kedvet kapott és megvett egy doboz lazaconkonzervet. Azután kilépett a boltból, kezében tartva a megmaradt pénzt. Ruhájának zsebei ugyanis ócskák voltak és megbízhatatlanok. Utána a péknél friss kenyéret vásárolt.

Mihelyt kilépett az üzlethöz, hatalmas darab kenyéret tömött a szájába és eszegetve haladt tovább. A falat akkora volt, hogy rácsúszó szája a legfurcsább módon eltorzult. Erőlködve nyelte le, nyakát közben néhányszor kimeresztve. Bekanyarodott az Ind Street sarkán, a hol újra nagyot harapott a kenyérből. Többé sem e regény olvasói, sem Lewishamék nem hallanak róla.

XXVI.

A varázs halványodik.

Mindezek után azonban a rózsás szerelmekedés, az esküvő és az epithalamium nem egyebek a hajnalhasadásnál, melyet a sokkal hosszabb ideig tartó nappali világosságnak a fásztó munkája követ. Bármennyire akarjuk is állandósítani ezeket a gyönyörű pillanatokat, elhalványodnak és irgalmatlanul elhagynak bennünket s nem is térnek vissza és nem is újulnak meg, csak az ostobák számára, az olcsó panorámák látószekrényeiben és a sötét és elhomályosított szobák utánzataiban. A mi korunkban legalább nem. A mi fiatal páruk is, mikor kiemelkedett a felhomályosult és a hajnali csillagoknak a légköréből, feje fölött komoran szürkén látták az eget és először látták meg egymást tisztán, a hétköznapi megvilágításban.

Talán szebb tanúságot tenne Lewisham lelki világának finomságáról, ha fokozatos és méltóságteljes kihülésről, az elkedvetlenedés kis jeleinek önfeloldozó eltávolításáról és a szentimentális légkör kedves megőrzéséről lehetne beszámolunk s ha csak így tértek volna át a nappali világosságra. Fiatal páruk azonban nagyon nyers volt ehhez. Egy- mászt megértésük hiányának első jeleit már megirtuk, de fásztó és kellemetlen volna minden árnyalatában ismertetni a hangulat nyomor-nomra való kiélesedését. Haragra lobbantak és szóvitába is keveredtek ugyanis.

Az állandóan kevesbedő tőkének és a jelentkezni nem akaró munka izgatott keresésének az aggodalma nehezített rájuk. Ethelre nyomasztólag hatottak a barátságatlan környezetben magányosan töltött hosszú órák is. Teljesen jelentéktelen dolgokból nézeteltérések támadtak. Egy éjjel Lewisham mérhetetlen keserűségben álmátlanul fektött, mert meggyőződött róla, hogy Ethel egy szemernyit se törődik az emberiség jóvoltával, sőt mi több, az ő szocializmusát agyrémnek és ostobaságnak nevezte! Egy szombat délután kedvező kilátások között indultak sétára s felhevülten és haragosan, élesen feleselve és szaporán visszavágdosva tértek haza, — az Ethel kedvenc regényeinek társadalmi raj-

VÁSÁRLÓK.

zaiból kifolyólag. Valami megmagyarázhatatlan oknál fogva Lewisham ezeket az olcsó regényeket kimondhatatlanul gyűlölte. Ezek a szövevényes és a legtöbb esetben pusztán cizvódások voltak ugyan s az őket követő kölcsönös némaság és feszültség előbb vagy utóbb hallgatóságos vagy kifejezett kibékülésben végződött, de egyszer-kétszer a „kibékülés” csak felszakította a behegedt sebet. A mellett mindig, minden egyes cizvódásnak visszamaradt bizonyos nyoma, mely életük másik oldaláról egyre jobban tüntette el a romantikus színek megmaradt emlékeit.

Munka nem akadt és két jelentéktelen semmiséget leszámítva, egyiküknek jövedelme sem emelkedett hosszú öt hónapon keresztül. Egy ízben Lewisham tizenkét shillinget nyert egy pennys hetilapnak a pályázatán, három ízben pedig számot sem tevő kis gépirási munka került egy poétától, a ki valószínűleg az *Athenaeum* hirdetését olvasta. A költőt Baynes Edwin Peaknek hívták s kézirása kuszált és formátlan volt. Néhány rövidebb költeményt küldött kis papírdarabokon azzal az utasítással, hogy mindegyikről „különböző stílusban, szépen leírva három másolatot” kíván, de úgy, hogy „a lapok ne fém-iratkapsokkal, hanem a költemények hangulatának megfelelő színű selyemfonallal legyenek összefűzve.” Fiatal barátaink mindketten nagy gonddal igyekeztek megfelelni ezeknek az utasításoknak. Az egyik költemény címe „A madarak éneke” volt, a másiké, „Felhőármány”, a harmadiké pedig „Eryngium”, de Lewisham úgy vélte, hogy össze-foglalóan „Badarságok” címet lehetne nekik adni. Fizetség gyanánt, a postai szabályok áthágásával, a költő boríték alatt egy fél so-

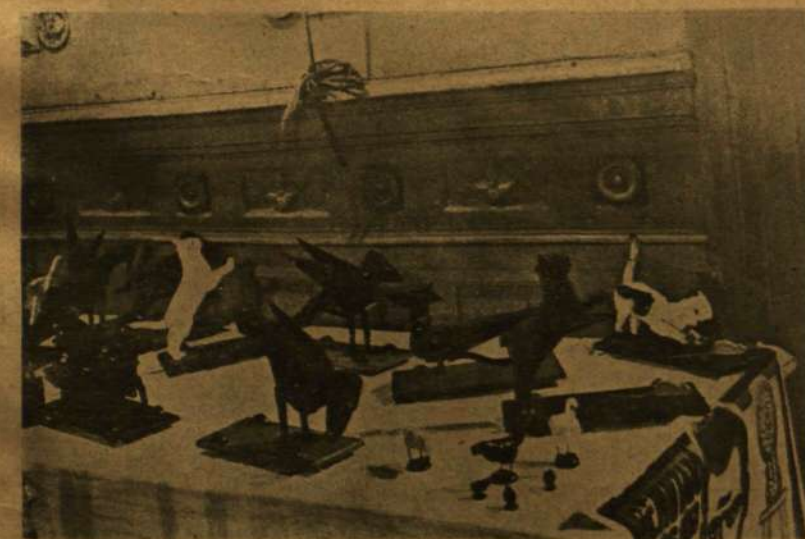
vereignes aranyat küldött, kérve Ethelt, hogy a különbözetet tartsa meg jövő alkalmakra. Rövid idő múlva a költeményeknek erősen átdolgozott példányaikat a költő személyesen hozta el, mindegyiknek borítékjában ezzel a talányoszerű utasítással: „Ez a stílus megfelel, de ha lehetne, még inkább ebben a formában.”

Lewisham nem volt otthon, de Ethel személyesen nyitott ajtót és így a fedőlappra írt utasítás feleslegessé vált.

— Még egészen gyerek, — mondta Ethel, mikor a találkozásról beszámolt Lewishamnak, a ki érdeklődött iránta. Mindketten úgy érezték, hogy Baynes Edwin Peak fiatalsága valamit levont a munkaadás komolyságából.

Az esküvőtől a júniusi évzáró vizsgáig Lewisham nagyon furcsa kétlaki életet élt. Odahaza Ethel és gyötörő hajsa munkaalkalmak után, a szüntelen izgatottság Gadowné makacsul következtetés rabló számlái miatt és más egyebek, melyeknek közepette úgy érezte, mintha rendkívüli módon megferiasodott volna; de ezek a jelenségek a south-kensingtoni ifjúkorának a maradványaival váltakoztak, mintha ujdonsült férfiúi minőségét olyan időközök szakították volna meg, melyek alatt csak fegyelmélettel, a hozzá fűzött reményeket be nem váltó és üres fecsegésre egyre jobban hajlandó diák. South-Kensingtonban őt a diákokat kötelességszerűen érdeklő tárgyak és eszmék foglalkoztatták, míg a chelseai kis szobáskákban, melyek nagyon fülledtek lettek, mikor a nyár beköszöntött s a hol Ethelnek egyre szaporodó pennys regényei kazallá növekedtek, külön adott helyzete jelentkezett igazi mivoltában s az eszmék a kézzelfogható valóságnak adtak helyet.

Homályosan felérezte, hogy különös és

JÁTEKOK MOZGATHATÓ TAGOKKAL.

MAGYAROS BÚTOROK.

EGYETEMI HALLGATÓK MŰHELY-KIÁLLÍTÁSA A SASKÖR DÍSZTERMÉBEN.

szűk világ, melyben férfúvá érlelődött. Chafferyek voltak az egyedüli látogatók. Chaffery el szokott jönni, hogy megossza velük vacsorájukat és gazdasági ellenére is, mindig szórakoztató fejtegetései s Lewisham tudományos képességei iránt kifejezett becsülése és irigysége révén hatott Lewishamra. A mint pedig az idő haladt, Lewisham mind több rokonszenvet érzett Chaffery elkeseredésével azok irányában, a kik a világot igazgatják. Szinte jól esett hallgatni, ha püspökökről és más hasonlókra beszélt. Kereken kimondta, a mit Lewisham szépen akart kifejezni. Chafferynek — homályos, fekete, ideges és rendetlen kis teremtes, — mindig sietve hagyta el a házat, mikor Lewisham hazajött. Azért szokott eljönni, mert Ethel, noha annak a hitének adott kifejezést, hogy „a szerelem mindent betölt”, a házasság életét kissé komorának és magányosnak találta, mikor Lewisham távol volt. Sietve távozott, ha Lewisham megjött, mert Lewishamban a világgal folytatott küzdelem bizonyos ingerlékenységet fejlesztett ki. South-Kensingtonban senkinek sem beszélt a házasságáról, eleinte, mert drága titoknak tartotta, később egészen más okoknál fogva. Így a két külön világ nem kapcsolódott egymásba. A két világ háttérát az iskolának kovácsolt vas kapuja háttérta és választotta el élesen egymástól. Elérkezett azonban a nap, mikor Lewisham utolszor haladt át a kapun és ifjúkora örökre véget ért.

Az állattani tanfolyam záró vizsgáján, a mely a heti egy guinea jövedelemnek a végét jelentette, eléggé tisztában volt vele, hogy a dolga rosszul sült el. Az előző napi gyakorlati vizsga estéjén munkájában megkészt, feje kábult volt, a haja kuszálta, a füle pedig ki volt vörösödve. Az utolsó perczig haragosan küzdve ült, hogy nyugalmat erőltessen magára és kiemelje egy földi giliszta nephridiumának a szörözetes csatornáját. De szörözetes csatornák nem szoktak megjelenni olyanoknak, a kik elkerülték a laboratóriumi gyakorlatot. Felkelt, átnyújtotta írását a haragvó, koravén tanársegédnek, a ki oly hízog módon üdvözölte őt nyolcz hónap előtt és végigment a termen a laboratórium ajtaja felé, a hol többi diáktársai csoportosultak.

Smithers hangosan beszélt a csavarodások megállapításáról és a nagyfülü fiú figyelmesen hallgatta.

— Na, itt van Lewisham!... Hogy sikerült neked Lewisham? — kérdezte Smithers, nem titkolva, hogy tisztában van azzal, a mit kérdezett.

— Botránysan, — felelte Lewisham kurtán és tovább haladt.

— Nem lesz baj a doktorátussoddal? — érdeklődött hangosan Smithers.

Lewisham úgy tett, mintha nem hallotta volna.

Heydinger kisasszony kalapját kezében tartva várakozott és Lewisham kivörösödött szemét nézte. Lewisham el akart haladni mellette, de valami a leány arcán még izgatott kedélyállapotában is feltűnt neki. Megállt.

— Meg tudta kapni a nephridiumot? — kérdezte.

A leány tagadólag intett a fejével.

— Lemegy? — kérdezte Lewishamtól.

— Bizonyára, — felelte Lewisham, hangjával némileg utalva Smithers támadására.

Kinyitotta a folyosóról a lépcsőre nyíló üvegajtót. A lépcsőknek egy fordulóján hallgatva mentek le.

— Visszajön a jövő esztendőben is? — kérdezte Heydinger kisasszony.

— Nem, — felelte Lewisham. — Nem, ide nem jövök vissza. Soha.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Üvegház. Nem pusztán címzés a cím, a melyet Fűhly János adott verseskötvényének. Üvegház: a hogy első verseskötésében leírja, ezzel egyúttal jellemzi is önmagát. Olyan lélek, a mely elkívánczik a nyers realitások világából, az erős, közvetlen napfény, a friss, hideg levegő elől bevonul a saját fantáziái meleg, párs, főtt, halk atmosz-

férájába, — nem ragadja meg könnyű szívvel és friss lendülettel az élet minden fiatalság számára kínálkozó alkalmait, inkább messze, lehetetlen sőt várgással elkalandozik távol, exotikus vidékek távoli lehetőségeibe, elkésvé születettnek érzi magát, a kinek Lionardo da Vinci Firenzében kellett volna élnie, a ki „mint élő anakronizmus mered bele fénytlen korába”, Galiczia kopár mezőin az otthoni meghitt szobákról, a kedves virágairól, a zongoráján maradt kótákról álmodik s a déltiroli tábori őrsőn képzelte utazást tesz a béke boldog Velenczéjébe. A hol épen van, sehol sincs egészen, — egy kép a valóságból megkapja egy pillanatra, ezt hamar lerögzíti néhány szóval és aztán vágyódik tovább, folyton érezve az élet egyhangúságának melancchiáját. Ezt az attitűdöt az élettel szemben nemcsak éli, hanem tudja is és mert tudja, kicsit csinalja is, mint a hogy művészi készségével is szívesen játszik egy-egy versben. Puha, meleg, halk és finom költészet, a mi mindebből kikerül, de — néha a látszat ellenére is — őszinte költészet, a melyben a költő akarva-akaratlan arcképet ad magáról, nem markáns profilál, néha kissé beállítva, de művész módjára hiven és a karaktervonásokat felismeretén.

Ünnepnapok. Kiss József újra kiadta *Ünnepnapok* című, a kilenczvenes évek elején megjelent verseskötnyvét, a melyet annak idején a hívó zsidó olvasók számára írt, vallási alkalmakra, a zsidók nagy ünnepére. A kis könyv a zsidó vallásos irodalom egyik legkiválóbb magyar nyelvű terméke s bizonyára kedvező fogadtatásra fog találni ma is annak a közönségnek a körében, a melynek szánva van.

Háború a Balatonon. Nágrády László e cím alatt megírta az első magyar cserkész-regényt. Élénken, frissen elbeszéli történet keretében írja meg benne két cserkész-capat tréfás játékábróját s ügyes kézzel jellemez ennek keretében néhány kedves diák-típust. A csinos kiállítású, *Muhs* Sándor rajzaival illusztrált könyvet a Magyar Gyermektanulmányi Társaság ajánlja az ifjúságnak, a mely valóban kedves olvasmányt is talál benne.

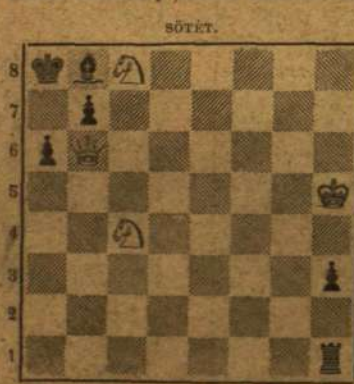
HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: *Németh Imre*, nyug. máv. felügyelő 73 éves korában Pápán. — *Id. Bonitz Ferenc* fehértemplomi (Temes megye) menekült, Keszőhidegkúton 84 éves korában. Az elhunytban Bonitz Ferenc, a *«Nemzeti Ujság»* felelős szerkesztője, édesatyját gyászolja. — *Csejthei Boróczy Lajos* Budapesten 69 éves korában. — *Kárpáti Károly dr.*, a szegedi állami főgimnázium megszervezője és első igazgatója. — *Száva János* fővárosi elemi iskolai igazgató, a Magyar Tanítók és Tanárok Nemzeti Szövetségének elnöke, 61 éves korában Budapesten. — *Csurgói Kéty Endre* báró, tartalékos huszárkapitány, ügyvéd, 39 éves korában Budapesten. — *Bors György* nyug. evangélikus lelkész a budapesti Új-Szent János-kórházban. — *Binder Rezső* 78 éves korában Budapesten.

Özv. zlothari és ladislaveczy *Jambrikovich* Józsefné, szül. pathi Nagy Vilma 81 éves korában Budapesten. — *Csernoki tarkói Desseuilly Aladárné*, néhai Lechner Vilmosné, szül. vései Véssey Irma, Vésén. — *Oswald Gedeonné dr-né*, az aszódai ev. Petőfi-főgimnázium igazgatójának felesége, szül. forgolányi Kovács Erzsébet zongoraművész, 34 éves korában Budapesten. — *Vedress Jánosné*, szül. Stigler Erzsike, 29 éves korában Budapesten. — *Binder Rezsőné*, szül. Fitz Mária, 73 éves korában Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

3187. számú feladvány Larsen tanártól, Rönneben.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

A 3182. számú feladvány megajtése.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4.)

KÉPTALÁNY.

A *«Vasárnapi Ujság»* 1921. évi 17-dik számában megjelent képtalány megajtése: *Nagy János* mindig nagy az árnéka.

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL.
Szerkesztési iroda: IV., Vármegye-utca 11.
Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

PÁLINKAFŐZŐÜSTÖK

zsirolvasztó- és mosástűk vörösrézéből.
Vermorel-rendszertől szőlőpermetezők, szőlőszedők, permeező alkalmak gumiből és sárgarézéből. Szőlőszedők és préses, Kőröscsatornázók és daráló, Ráparagók és szecskavágók.
Régálisz, ráfás, kémpor, rézkémpor és kénlap raktároláshoz. Budapest, IX., Üllői-út 19. sz.

KELETI J. BUDAPEST, IV. kerület, Koronaherceg-utca 17.

Újart legkölcsétebb kiállítás: műlábakat, műkezeket, ásványokat, karkötőket, gumigörösharigányakat stb. Tíz választék az összes betegápolási gumidrukban és műszerekben.

JÓ PAJTÁS

BENEDEK ELEK GYERMEKUJSÁGA

a szívvel-lelket nemesítő történetek, mesék, versek, ismeretgazdagító olvasmányok valószínű kincsesháza.

Rendes munkatársai: Váradi Antal, Vargha Gyula, Lampérth Géza, Ávár Gyula, Feleki Sándor, Mihályffy Fái Lenke, Berényi Lászlóné, Tábori Kornél, Kozma Imre, Csánády Sándor, Székely Nándor, Jókay Lajos stb.

Állandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőktől a gyermekifjúságnak való költeményeket.

A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.

Előfizetési ára negyedévre 25 korona. Egyes szám ára öt korona. Mutatványszám: t kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

BLOCKNER I.

hirdető-irodájában,
Budapest, IV., Semmelweis-u. 4.

21. SZÁM. 1921. (68. ÉVFOLYAM.)

HOITSY PÁL.

BUDAPEST, NOVEMBER HÓ 13.

Szerkesztési iroda: IV., Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV., Egyetem-utca 4.

Előfizetési ára: az okt.-decemberi évnegyedre 60 korona.
Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 12 korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag megállapított viteldij is csatolandó.

AZ ELSŐ KOPORSÓT A GYÁSKOCSIRA TESZIK A NEMZETI MUZEUM ELŐTT.

A KIRÁLY-PUCSCS ALKALMÁVAL ELESETT FŐISKOLAI IFJAK TEMETÉSE.